

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE — SOCIOLOGIE

Director: **DEM. I. DOBRESCU**
Președintele Uniunii Avocaților din România

COMITETUL DE REDACȚIE:

TR. ALEXANDRESCU Avocat, Direct. Contenc. B-cel G-le a Țării Românești	ALEX. CERBAN Profesor la Facultatea de Drept, București	IOSEF G. COHEN Avocat membru Cons. legislativ	GR. CONDURATU Fost Consilier la C. de Apel București, Avocat	RÉNE DEMOGUE Profesor la Facultatea de Drept din Paris
V. DONGOROZ Dr. în Drept din Buc. Avocat	ALFRED JUVARA Dr. în Drept din Paris Avocat	D. NEGULESCU Profesor la Facultatea de Drept, București	I. GR. PERIȚEANU Avocat	C. SIPSOM Profesor la Facultatea de Drept, București
GR. TRANCU-IAȘI Fost Ministru al Muncii Avocat	P. VASILESCU Dr. în Drept din Paris Avocat	AL. VELESCU Dr. în Drept din Buc. Avocat	ALBERT WAHL Profesor la Facultatea de Drept din Paris	C. STOENOVICI Dr. în Drept din Paris Avocat

Secretar de Redacție: **E. C. DECUSARA**, Dr. în Drept din Paris, Directorul Statisticei Judiciare

Membrii corespondenți pentru Paris: **EDOUARD LÉVY** și **SILVIU KRAINIC**, D-ri în Drept, Avocați, Paris

ABONAMENTUL

Un an p. B-ci, Case Com. și Autorit.	900 lei
„ Avocați	600 „
„ Magistrați	500 „
6 luni prețul de sus pe jumătate	

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMANĂ

In lunile Iulie și August
apare odată la 2 săptămâni
Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția și Administrația

București, Artei, 5 și Rahovei, 5
Lângă Palatul Justiției
TELEFON 13/29

Peste câte-va zile apare Vol. I. în 1000 pag. format mare, pe hârtie velină, în editura *Curierul Judiciar S. A.*, **Cursul de Drept Penal și Procedură Penală** al regretatului Profesor *I. Tanoviceanu*. Opera este revizuită și complectată în ce privește Doctrina de d-l Dr. avocat *Vintilă Dongoroz*, d-l Dr. *Corneliu Chișeliță*, consilier la Curtea de Casație, având date referințe pentru Bucovina și d-l Dr. *Ștefan Laday*, juriscult în Cluj, având date referințe pentru Ardeal, iar jurisprudența dată de d-l Dr. *E. C. Decusară*, Directorul Statisticei Judiciare, cu concursul d-lui avocat Dr. *Gr. C. Conduratu*, fost Consilier la Curtea de apel București, și cu o Prefață de d-l *N. C. Șchina*, fost Președinte la Curtea de apel Buc., Prețul 500 lei.

SUMAR

- *Considerațiuni asupra legii pentru prelungirea contractelor de închiriere*, de d. judecător *Eugen Ionescu-Darzeu*;
- *O propunere cu privire la art. 40 legea avocaților*, de *Vehas*;
- *Magistratura din Eși (Iași) la 1832*, de *E. P.*

Jurisprudență:

Curtea de Casație s. I: *Nae R. Coman cu Ralița și C. Smoleanu* (Vânzător care nu știe carte. Năvălirea în procesul verbal de autentificare a canzei care l-a împiedecat de a semna actul. Nulitatea trasă din această neindicare. Art. 16 din legea interpretativă din 4 August 1921. Dacă dispozițiunile ei pot fi invocate înaintea Curții de Casație, deși a intervenit posterior pronunțării sentinței atacate?), cu o Notă de d. avocat *Lascarov Moldovanu*;

— Idem: *Casa Centrală a Asigurărilor Sociale cu Maria B. Benary* (Dacă dreptul soțului supraviețuitor prevăzut de art. 679 c. civ. a fost ridicat prin legea din 1921 relativă la impozitul progresiv pe venit și modificarea unor dispozițiuni din c. civil? Art. 4), cu o Notă;

— Curtea de Apel București S. IV: *N. Missir cu Soc. Anon. Vartan Missir & fiu* (Nume patronimic. Dacă poate face obiectul unui nume comercial și poate fi cedat? Condițiuni. Dacă numele patronimic poate fi cedat ca formă unei societăți anonime? Daune cominatorii. Art. 1 legea numelui din 1895, art. 78 C. Comercial), cu o Notă;

— Tribunalul Prahova S. I: *Mihail Tătărăscu cu R. R. Ardelea* (Nepropunerea păcii la judecătoria de ocol, simplă recomandare. Art. 81 legea jud. oc. Condițiile cerute pentru litispendență. Lista martorilor. Nu se cere comunicarea ei, nici după legea nouă a chiriilor. Necitarea martorilor părătului pentru ziua termenului. Decădere de a se mai servi de această probă. Art. 30 legea nouă a chiriilor, Domiciliu. Principala așezare. Chestie de fapt), cu o Notă de d. Prof. *D. Alexandrescu*.

CONSIDERAȚIUNI

asupra

legii pentru prelungirea contractelor de închiriere

Ori cât și-au dat silința legiuitorii succesivi dela război și până astăzi, să normalizeze raporturile dintre proprietari și chiriași, — rezultatul este departe de a încununa munca depusă. În orașe cerea de apartamente de locuit, sau de camere pentru prăvălii, întrece cu mult oferta lor.

Orașele se înăbușe sub aglomerările fatale. Exproprierea moșiilor a trimis orașelor pe proprietari, pe arendași, pe administratori, pe contabili, etc. cari în cele mai multe locuri nu mai aveau ce căuta la țară, ca în Basarabia de ex. Stările precare din Rusia, Bulgaria, Grecia, Turcia, Asia minoră, etc., au făcut să năvălească spre orașele noastre o sumă de victime ale împrejurărilor nefericite din țările lor. Imbogățirea vertiginoasă din ultimii opt ani a unei legiuni dintre locuitorii țării, a făcut să emigreze o sumă de mahalagii către centrele orașelor și o sumă de rurali către periferiile târgurilor. Apoi posibilitatea de câștig ușor prin comerț a făcut să răsără o pletoară de noi comercianți cari prin sumele oferite ca chirii și filodorme au desăfectat foarte multe camere vechii destinații, transformându-le în prăvălii. Creațiunea atâtor case de bancă, birouri comerciale, de comision, import, export, societăți anonime, etc. au răpit locuințelor nenumărate apartamente. Descentralizarea unora din serviciile publice, atrăgând implicit noi funcționari și birouri, iarăși a mărit numărul cererilor de camere. În sfârșit improprietărirea creînd un proletariat agricol, care mai înainte avea posibilitatea de trai pe marile moșii, iar astăzi nu mai are unde să-și închirieze munca, îl silește să năvălească spre orașe, unde evident, își caută un cămin.

Iată unele din cauzele marelui cereri de camere, la orașe. Oferta însă este aproape staționară, căci nu se clădește decât prea puțin, și nu se repară aproape de loc, astfel că unele imobile devin improprii folosirii.

Starea aceasta de lucruri ne putându-se remedia dela o zi la alta, de sigur că locuitorii țării ne-proprietari vor trebui sprijiniți și apărați încă 4-5 ani de acum înainte.

Aceasta fiind o axiomă, ne propunem să cercetăm dacă nu s'ar putea găsi un mod de a privi raporturile dintre proprietari și chiriași să menție un echilibru ce va fi instabil până se va intra în drept comun, — au fost intitulate „legi pentru prelungirea contractelor de închiriere“. În corpul acestor legi se vorbește de asemenea de „prelungirea contractelor de închiriere“.

Legile excepționale care au căutat ca în raporturile dintre proprietari și chiriași să menție un echilibru ce va fi instabil până se va intra în drept comun, — au fost intitulate „legi pentru prelungirea contractelor de închiriere“. În corpul acestor legi se vorbește de asemenea de „prelungirea contractelor de închiriere“.

S'ar pare prin urmare, — și aceasta este părerea unanim acceptată, — că legiuitorul, dintr'un interes de utilitate socială, substituindu-se părților a prelungit contractul de locațiune stins prin ajungerea la termen, pe un cert timp fixat de legiuitor. Cu alte cuvinte, s'ar părea că legiuitorul, substituindu-se părților, a creat o reconducțiune, asemănătoare celei tacite reglementate de codul civil român prin art. 1452.

Știm însă ca tacita reconducțiune nu este vechiul contract prelungit, ci un contract nou, pentru că diferă de cel vechi prin termenul său care nu mai este cel contractual, ci acel fixat de lege (art. 1452) pe care părțile, tacit, îl acceptă; suntem deci în prezența unui nou acord de voințe, a unui nou contract.

Și atunci se pune întrebarea: *poate legiuitorul crea contracte?* — Oricât s'ar substitui voinței părților, ceea ce va crea el nu va fi un contract pentru că va lipsi acordul voințelor, singurul creator al contractelor; ci, prezumând și privind voința părților prin prisma interesului social, legiuitorul va crea drepturi și obligațiuni pentru o parte și alta, prin cari va menține echilibrul instabil, cel mai echitabil pentru timpul prezent, dintre proprietari și chiriași.

Examinând însăși legea constatăm și mai bine că legiuitorul n'a creat o simplă reconducțiune, adică n'a prelungit pur și simplu contractul de locațiune expirat.

El fixeaza pe lângă un alt termen de locațiune decât cel contractual, o altă chirie în calculul căreia nu intră nici de loc chiria contractuală; apoi, peste prevederile posibile ale contractului vechi, trece subînchirierile în folosul proprietarilor; obligă pe chiriași, fie că a fost, fie că n'a fost înțelegere contractuală, să plătească parte din taxele funciare, din cheltuielile pentru curățit, etc.

Astfel că, strict juridic vorbind, nu se poate spune că legiuitorul a prelungit contractele vechi de locațiune, pentru că în prezent între proprietari și chiriași sunt alte raporturi de cât cele ce s'ar creat prin contractul lor, raporturi ce, de data aceasta, isvorăsc din lege. Titulatura acestei legi este de două ori neadecvată conținutului ei: legea nu prelungeste un contract, pentru că aceasta nu este posibil și nici într'un caz nu s'a prelungit contractul vechi dintre părți. Este drept că legea spune că se prelungesc contractele vechi „cu modifi-

cările ce urmează“; modificările însă, ca și prelungirea, implică existența unui nou acord de voințe, a unui nou contract, am aratat că legiuitorul nu poate crea contracte, ci numai obligațiuni.

Și apoi ce fel de contract crează legea în care o parte, — chiriașul, — poate prin voința unilaterala sa se tolozească de el în măsura în care îi place, — iar alta, — proprietarul, dacă prin absurd ar fi împacat cu crearea legii, nu poate pretinde chiriașului să locuiască, sau să-i plătească chiria pe toata durata prelungirii legale.

Prin urmare până acum o terminologie improprie și neadeverată.

Dar iată că legea excepțională vorbește despre „prelungirea contractelor de închiriere“, ducă la unele rezultate contrare scopului legii. Ea face ca instanțele de judecată să aplice în rugămintele născute între proprietari de imobile și folositori imobilelor lor, regulile de drept cuprinse în codul civil sub titlul „Despre contractul de locațiune“. Aplicarea acelor reguli și a celor referitoare la ele din materia obligațiilor, stărma uneori chiar și echilibrul instabil creat de legiuitor, lovind câte odată în „chiriași“, alte ori în proprietari și totdeauna în imobile.

S'a spus că legea aceasta excepțională, are de scop să asigure un camin fiecăruia: aici un chiriaș nu va fi scos din locuința sa, toată lumea va sta pe loc. Legea, în adevăr, nu exclude dela beneficiul prelungirii decât pe chiriași ai căror proprietari sunt înșiși în suferință de locuință pentru ei, sau pentru familia lor. Dar peste numărul acestor proprietari privilegiați ce-si pot evacua chiriașii, instanțele de judecată, aplicând regulile de la locațiune, au mai creat o categorie de privilegiați: pe proprietarii de imobile, de dată recentă, probabil îmbogățiți de război, cari găsesc în imobilele cumpărate chiriași cu contracte verbale, sau cu contracte scrise, neautentice și fără dată certă. Datorită faptului că stărilor excepționale de la 1923 li se aplică regulile dreptului civil găsite bune la 1800, când erau alte împrejurări, o sumă de chiriași, cari în intenția legiuitorului excepțional beneficiau de „prelungirea contractului“, — sunt evacuați.

Legea aceasta excepțională nu este o lege de vindictă, ci una de armonizare. Ea caută să îmblânzească amestecul legiuitorului în exercitiul dreptului de proprietate, dând proprietarului, în compensarea exproprierii temporare a dreptului de folosință a imobilului său, un spor de chirie, trecerea subînchirierilor în folosul său, contribuirea chiriașului la dările sporite, etc. Prin urmare scopul legiuitorului a fost să nu obijduiască pe proprietar.

Aplicându-se regulile dela locațiune și cele corespunzătoare din materia obligațiilor, se ajunge la rezultatul că unii chiriași își pot bate joc de acești proprietari cărora li s'au impus chiriașii, tot așa cum pot să o facă în cazul contractelor în curs de executare. Și-ar trebui totuși să fie o deosebire. Iată un proprietar ce are câțiva chiriași cari, indiferent din ce motiv, nu-i plătesc chiria. Acest proprietar fie din neștiință, fie din neglijență n'a înserat în contractul cu acei chiriași un pact comisoriu expres de întâia categorie. El așteaptă o lună, două și apoi, chiamă în judecată pe chiriași pentru a se rezilia contractul de locație „prelungit de lege“ pe motivul neplății de chirie. Se judecă la prima instanță, se judecă la instanța a doua, cu toate amâ-

nările pe cari procedura le îngăduie, și după aproape doi ani de judecată, de cheltuieli, de afaceri incurcate și de sânge rau, tocmai când sa se pronunțe hotărârea definitivă, chiriașul depune chitanțele de consemnarea chiriei la dispoziția proprietarului și judecata găsește că plata e valabilă și respinge acțiunea.

Aplicând regulile codului civil dela locațiune se lovește și în imobile, ceea ce nu înseamnă că se lovește numai în proprietarii lor, ei și în însăși averea țării, — pentru că clădirile ridica cu mult averea totală a țării.

În adevăr codul civil, cum de altfel se repetă și în legea de prelungire din acest an, obligă pe chiriași să iacă reparațiile locative. Reparațiile de întreținere, necesare și mari rămân în sarcina locatorului. Aceste din urma reparațiuni cazând în sarcina proprietarilor, aceștia n'au mai reparat de loc imobilele lor, pentru că chiriile ne fiind ridicate în raport cu scumpirea materialului, a mâinei de lucru, a creșterii impozitelor și a dobânzii banilor imprumutați, — ei sau nu vor să cheltuiască cea mai mare parte a venitului pentru întreținere și dări, sau sunt pur și simplu în imposibilitate să iacă reparațiile.

Astăzi nu s'ar putea cere, în toate împrejurările, cu succes ca justiția să oblige pe proprietar să iacă reparațiile mari, pentru că în unele cazuri contractele ar deveni pentru proprietari, fără cauză. Iată un imobil cărui îi trebuie un acoperiș nou, câteva grinzi din tavan înlocuite și platonul complet refăcut în șase camere. Aceste reparații costă cel puțin 30.000 lei. În casa aceasta locuiesc doi chiriași cari plătesc câte 2000 lei anual (420 ruble în 1914×2×3). Pot pretinde acești chiriași ca justiția să oblige pe proprietar să iacă reparațiile, sau nu poate justiția autoriza pe ei să le iacă în contul proprietarilor?...

Cu fiecare anotimp imobilele urbane se degradează tot mai mult, deci tot mai mult patrimoniul național scade.

Legiuitorul până în prezent a avut în vedere numai pe chiriaș, utilitatea socială impunându-i să nu-l lase pradă împrejurărilor haotice postbelice; el însă a neglijat să se ocupe și de imobile, deși utilitatea națională i-o cerea. Iar justiția aplicând regulile dela locațiune n'a putut împiedeca nici de loc ca ruina imobilelor să se accentueze.

Din cele arătate până acum credem că se învederează cu suficiență ca aplicând regulile dela locațiune, raporturilor create de legiuitor între proprietari și folositori imobilelor lor, — decurg o sumă de rezultate ce nu corespund scopului ce-l are, sau ar trebui să-l aibă legea aceasta excepțională.

Atunci a sosit momentul să ne întrebăm: dacă legiuitorul n'a prelungit vechiul contract de locațiune; dacă el n'a creat un nou contract, — pentru că acestea nu le putea face, — ce fel de drepturi și ce fel de obligațiuni a creat el?...

Vom da răspunsul căutând să privim aceste raporturi sub un alt unghiuri juridic susceptibil de a da soluții mai echitabile, sau în orice caz mai conforme scopului legii.

În definitiv ce-a făcut până în prezent legiuitorul? A creat unor anumite persoane un drept de folosință temporară asupra imobilelor altora, drept un preț și anumite condițiuni. Prin urmare dacă legiuitorul în loc să se exprime că prelungeste contractele de locațiune vechi, s'ar fi exprimat că el crează un drept de folosință temporară în folosul

tuturor persoanelor cari la votarea legii dețineau imobilele în baza unui contract de închiriere scris sau verbal; și dacă ar mai fi adăugat că justiția în soluționarea litigiilor va aplica regulile, compatibile, dela uzufruct sau habitație, — multe din neajunsurile actuale ar fi reduse și ar rezulta un plus de foloase.

Să dezvoltăm această afirmare.

Pentru a sugera apropiere mai firească, de cât cele actuale, vom denumi dreptul creat de legiuitorul excepțional, un drept de „servitute personală“, asemănător întrucâtva uzufructului sau habitației.

Acest drept sui generis și creație a necesităților tranzitorii actuale, își are caracteristicile sale specifice care-l diferențiază de formele clasice ale servituților personale și deci cu atât mai mult de locațiune, — pentru că este o formă de servitute personală legală, temporară, oneroasă și condițională.

Dreptul creat de legiuitor este o formă de *servitute personală*, fiindcă crează un drept în folosul unei persoane, — a chiriașului, — asupra imobilului altei persoane, — a proprietarului. Acest drept este opozabil ori cui ar fi proprietarul imobilului în care beneficiarul a pătruns „ab initio“ în baza unui contract de locațiune. Această interpretare ar îndepărta dela dreptul de a evacua, pe proprietarii de dată recentă, ce găsesc în imobilele cumpărate chiriași cu contracte fără dată certă, pentru că beneficiarul dreptului de folosință are dela lege un drept opozabil ori cui ar fi proprietar al imobilului în care locuiește el.

El o formă de servitute personală — *temporară*, pentru că legiuitorul o institue pe timpul cât socotește el că va mai dura criza de locuințe. Criza de locuințe neputând dispărea până în 4—5 ani, această servitute personală va trebui instituită pe o durată de 4—5 ani, căci prelungirile anuale au marele neajuns că deprind pe oameni procesivi. Fiecare prelungire de până acum a adus avalanșe de procese încărcând instanțele, și așa supra încărcate cu litigiile dintre proprietari și cei ce locuiesc în imobilele lor.

El o formă de servitute personală, *oneroasă*, căci beneficiarul dreptului de folosință plătește contravaloarea folosinței ce i se acordă de legiuitor.

În sfârșit este o formă de servitute personală, *condițională*. În legile de până acum nu s'a vorbit nimic despre neplata la termen și aceasta de sigur pentru că legiuitorii excepționali vor fi subînțeles că beneficiarul servituții va avea folosința numai atât timp, cât va achita contravaloarea ei. Și ar fi mai bine ca legiuitorul să stabilească termenul plății, și anume ele să se facă în ultima zi a fiecărei luni, pentru că cei în folosul cărora s'a instituit acest drept de servitute personală sunt mai ales salariați, ce primesc apunțamentele la sfârșitul lunii.

Părăsind regulile dreptului comun dela contractul de locațiune și pentru a preveni neînțelegerile și eventualele litigii, dar mai cu seamă pentru a fi și mai în spiritul dreptății care impune că atunci când se cauzează cuiva un prejudiciu să i se dea reparațiunea cuvenită, — și legea aceasta de excepție evident că prejudiciiază cel puțin moralicește pe proprietari, — trebuie legiferată o nouă modalitate a plății contra valorii folosinței. Ea trebuie să fie plătită la termen; însuși termenul să pue în întârziere pe beneficiar; să fie portabilă la domiciliul proprietarului. — Astfel toate nemulțumirile proprietarilor în privința felului plății ar cădea, iar străgăniile chiriașilor răi platnici, sau rău în-

O propunere

cu privire la art. 40 legea Avocaților

tenționați n'ar mai fi posibile. Proprietarul căruia nu i se va fi plătit la termen, sau la dispoziția căruia nu se va fi consemnat a doua zi de termen contravaloarea folosinței, va avea dreptul să ceară justiției să constate că posesorul a decăzut din beneficiul folosinței și să-l evacueze.

Acest mod de a privi raporturile dintre proprietari și chiriași, aduce o posibilitate simțitoare de îmbunătățire și imobilelor. Decizând că dreptului de folosință acordat fostului locatar, i se vor aplica, când legea specială nu dispune, regulile dela uzufruct, atunci vom fi luat o parte din sarcinile ce apasă azi asupra proprietarilor și carora, unii din ei, nu le pot face față și le vom fi trecut, cum este și drept, în sarcina folositorilor. Este drept aceasta, pentru că folositorii în schimbul mării înlesniri ce li se face asigurându-li-se un cămin, pe un preț mai mic, poate cu mult, celui ce s'ar obține dacă cererea și oferta și-ar urma libere jocul lor, — să aibă în sarcina lor nu numai reparațiile locative, ci și pe cele de întreținere (art. 545 c. civ.). Astăzi când tencuiala plafonului, sau a părții de sus a pereților interiori și exteriori a căzut, nimeni n'o mai pune la loc; când acoperișul s'a spart într'un loc, lăsând ca apa de ploaie să pătrundă în pod și de acolo prin tavan în casă, nimeni nu repară. „Chiriașul“ nu repară, cu toate neplăcerile ce îndură, pentru că codul nu-l obligă decât la reparațiile locative; de asemenea nu repară nici proprietarii pentru că chiriile sunt în raport cu scumpetea, impozitele, etc., mici. Și imobilele se degradează și bogăția țării scade.

Acest mod de a privi raporturile dintre proprietari și folositorii de imobile, pe care l-am schițat aici, nu va soluționa absolut toate conflictele, dar va micșora numărul „spețelor“ și printr'aceasta va micșora posibilitatea de variații ale jurisprudenței. Va apăra pe chiriașii, azi supuși evacuărilor de către proprietarii de dată recentă; va asigura pe proprietar că la termen își va primi venitul stând acasă nu alergând și pierzând timp și bani ca până astăzi; și în sfârșit se va asigura o mai bună îngrijire imobilelor.

Ce sunt reparațiile de întreținere și fundamentale, a fixat de mult doctrina și jurisprudența asupra materiei uzufructului; astfel că n'ar mai trebui precizii în noua lege. Ar trebui numai specificată sancțiunea că dacă folositorul nu va efectua reparațiile de întreținere în urma unei puneri în întârziere a proprietarului, sau mai bine, înăuntru unui termen fixat de judecată care ar efectua și o cercetare locală la cererea proprietarului, folositorul va fi evacuat.

În privința reparațiilor fundamentale s'ar urma sau calea indicată de dreptul comun la titlul servituților personale, sau, având de ales între ruina completă și iremediabilă a imobilului și posibilitatea de a supune la neplăceri și strămătorare pe folositor, nu va fi cunva necesar să se dea măsura eroică de a se evacua chiriașul, lăsând imobilul la dispoziția proprietarului care își ia angajamentul să facă acele reparațiuni într'un termen dat și sub sancțiune.

Încheind aceste considerațiuni asupra raporturilor actuale dintre proprietari și folositorii imobilelor lor, — sperăm să fi dat, cel puțin, o bază unor noi discuțiuni asupra-le.

EUGEN IONESCU-DARZEU

Judecător ocol. IV Chișinău

Dintre problemele pe care capriciosul an 1924 prezintă lumii judecătorești spre rezolvire este chestiunea contra-semnării actelor (art. 40 din L. Adv.) care a pus în joc în afară de anumite interese de breaslă și un aspect plin de lumină al vieții și atmosferei din barou.

Pe de o parte o puternică majoritate care susține necesitatea revederii petițiilor adresate instanțelor judecătorești spre a veni și astfel în ajutorul magistraților atât de împovărați, necesitate ce este mai ales din cauza mecanismului vechii proceduri pus în fața neprevăzutei aglomerațiuni de litigii excepționale.

Pe de altă parte o selectă minoritate care vede în obligativitatea contra-semnării actelor și mai cu seamă în sancțiunea ei draconică o fatală cenzură a unui drept firese, o cauză directă de speculă judiciară și pe alocuri, un adevărat târg nefast de semnături preocupate.

Socot că modul și spiritul în care această problemă — acută prin laturile ei: profesională și morală — ar putea fi deslegată, vor putea determina pentru o bună bucată de vreme concepțiunea profesiei de avocat, educația și tradiția corporației, mentalitatea membrilor ei, într'un cuvânt „etica“ baroului. Căci în ultima analiză nu sunt decât două alternative mântuitoare: Ori contra-semnarea răspunde unei învederate și imperative necesități, articolul 40 este o prea fericită inovație și atunci *cei cari* înțeleg necesitatea și *preconizează soluția* desigur că vor putea face un sacrificiu minim și trecător pentru a *demonstra utilitatea tezei îmbrățișată cu sinceritate de ei*.

Ori contra-semnarea nu răspunde unei necesități și atunci este o chestiune de cinste profesională de a se renunța la un privilegiu venal menit să fie izvor de meschine câștiguri nemuncite.

Și atunci considerând nevoia serioasă a contra-semnării dar și abuzul ei immanent precum și jignitoarea îndoială a marelui public față de utilitatea art. 40; îndrăsnesc să propun ca până ce acest articol de lege va deveni o uzanță vie și înțeleasă, până ce acest text iese din căldura unui congres de profesioniști va pătrunde în conștiința rece a publicului petiționar, legea să nu se modifice, sancțiunea să rămână aceeași, dar să se dea un solidarizant cuvânt de ordine ca pentru o perioadă anumită, *toți avocații să contrasemneze toate actele cerute în mod cu totul gratuit*.

Și după ce utilitatea legii va fi înțeleasă, desinteresarea corpului de avocați (va fi) dobândită, dispozițiunile legii cu spiritul lor (vor fi) popularizate, art. 42 va fi pătruns în ruajul vieții judiciare, și contra-semnările rațional tarifate: desigur că petiționarul va remunera cu bună-voie, și avocatul va fi servit publicului întreg o vrednică lecție de abnegație profesională.

Precum într'un stat cu adevărată viață juridică, o lege nu se modifică prin mutațiuni anchilozate de texte ci prin evoluarea și renovarea spiritului ei de aplicațiune, tot asemenea mult doritul prestigiu al baroului nu se asigură prin inerția unor regulamente, ci prin dinamica faptelor constituite.

Căci este bine să se știe că numai elanul idealist

al voințelor unor adevărați cărturari poate regenera întreaga viață a pretoriilor și în deosebi, poate armoniza „cele două magistraturi”: cea deliberantă și pledantă spre a da acelei mărețe și ingrate funcțiuni: de a lumina și împărți justiția, toată independența și strălucirea ce merită.

19. II. 1924.

VEHAS

Magistratura din Eși (Iași) la 1832

D-l Traian Ichim, harnicul secretar al „Arhivelor Statului” din Iași, în cercetările pe cari le face zilnic printre vechile și prăfuitele dosare aflate în păstrarea acelor arhive, a dat și peste dosarul No. 4 pe 1832 al Ministerului de interne din Moldova. În acel dosar se găsesc numirile făcute de către ajutorul cneției Moldovei, generalul-maior cavaler Mircoviș, în toate funcțiunile statului Naturală că magistratura ocupă locul de onoare. Iată cum erau compuse instanțele și numele acelor care ocupau funcțiunile judecătorești:

1) INALTUL DIVAN DOMNESC

Prezident: Logofătul Toader Baluș.

Cileni: Hatmanul Alecu Ghica,

„ Vornicul Ioniță Paladi,

„ Hatmanul Constandin Baluș,

„ Vornicul Lupu Baluș,

„ Visternicul Alecu Sturza,

„ Hatmanul Alecu Rosset Roznovan.

Directoru canțeleriei: Banu Iancu Anghelichi.

2) D VANUL GIUDECĂTORESC

Prezidentu: Vornicu Grigori Ghica.

Cileni: Vornicu Neculai Dimachi,

„ Vornicu Ștefan Catargiu,

„ Postelnicu Iancu Cantacuzin,

„ Spătar Iordache Baluș,

„ Spătar Vasile Beldiman,

„ Spătar Vasile Veissa.

Directoru: Comisul Iordache Teodoru.

3) TRIBUNALUL DE COMERȚ

Prezidentu: Beizade Costache Suțu,

Cileni: Spătar Iordache Grigoriadi,

„ Neguțatori Mărgărint Popa Nicolau.

Director: Gheorghies Stamate.

4) POLIȚIA INDREPTATOARE

Prezident: Spătar Ioniță Duca.

Cileni: Căminar Filip Scorțăscu,

„ Paharnic Stavru Avram.

Director: Panait Neagul.

5) TRIBUNALUL CRIMINALICESC

Prezident: Postelnicul Iancu Racoviș,

Cileni: Spătar Neculai Ranett,

„ Spătar Neculai Mavrogheni,

Director: Căminar Măcărescu,

Condăcar: Căminar Gorovei,

Armaș I: Comis Iacovachi Leon,

„ II Gheorghe Traian.

6) NĂZĂRIA ROBILOR

Prezident: Hatmanul Costache Mavrocordat.

7) GIUDECATORIA ȚINUT. EȘU

Prezident: Aga Manolache Radu,

Cileni: Banu Mihalache Pascu,

„ Căminar Dumitrache Flóre,

Director: Tudorachi Căsiian.

Cum vedem, numai nume cunoscute în istoria Țării. Toți magistrații aveau ranguri de nobleță, afară de reprezentantul negustorilor în tribunalul de comerț. Prezidentul năzării robilor avea titlul de hatman, iar acel al tribunalului de comerț era chiar fiu de domn. Din nobleță, mai mică, făceau parte chiar și unii dintre funcționarii judecătorești.

Ministrul justiției era Vornicul Costachi Conachi, secretar general Stolnicul Ștefanachi Popovici, iar directori de serviciu, adică șefi de secție Sărdarii Sava Corne, Ioan Beldiman și Ioan Pleșca. Aceștia trei din urmă nu mai au astăzi pergamente de boerie, dar sărdarii dela 1832 pot să invidieze delicateța discretă a d-lui Tacu, puterea de muncă pricepută a d-lui Ispasiu și gentileța proverbială a d-lui Garoescu. Aceste calități, unanim recunoscute, nu constituie ele oare adevărate titluri de nobleță?

Iași 20 Sept 1924

E. P.

INALTA CURTE DE CAS. ȘI JUSTIȚIE, S. I

Audiența dela 18 Aprilie 1924

Președinția d-lui GH. V. BUZDUGAN, Președinte

Nae Radu Coman cu Ralița C. Smoleanu și a.

Decizia No. 680

Legea autentificării actelor.— Vănzător care nu știe carte. Nearătarea în procesul-verbal de autentificare a cauzei care l-a împiedicat a semna actul.— Nulitatea trasă din această neindicare.— Art. 16 din lege și legea interpretativă din 4 August 1921.

Lege interpretativă.— Dispozițiunile ei pot fi invocate înaintea Curții de Casație, deși ea a intervenit posterior pronunțării sentinței atacate.

1) Legea dela 4 August, 1921, prin care se stabilește caracterul disp. art. 16 și 18 din legea autentificării actelor, este o lege interpretativă a acestor dispozițiuni, aceasta reeșind din considerațiunile cari au motivat edictarea ei și din desbaterile ce au urmat asupra ei.

2) Deși în principiu legalitatea unei hotărâri judecătorești are a fi discutată numai în raport cu starea legislației din momentul pronunțării ei, însă atunci când posterior acestei date a intervenit o lege interpretativă, dispozițiunile acestei din urmă legi pot fi invocate înaintea Inaltei Curți întru cât nu este vorba de o lege nouă, nici de modificarea celei vechi, ci tot de cea veche, cu interpretarea exactă a ei, fixată de legiuitor.

Curtea

Ascultând citirea raportului făcut în cauză de d. Const. St. Mladoveanu, pe recurent, prin d. av. N. Constantinescu-Bordeni și pe intimăți și

Deliberând,

Asupra recursului făcut de Nae Radu Coman în contra sentinței No. 548/919, dată de Tribunalul Prahova S. I în cauză cu Ralița C. Smoleanu și Const. Smoleanu, soț pentru autorizare.

Văzând motivele de recurs astfel formulate:

1) Rău Tribunalul Prahova a admis opoziția și apelul intimat ei Ralița C. Smoleanu și soțului său Const. Smoleanu, din con. Băicoi, jud. Prahova, și rău mi-a respins ca fără calitate acțiunea ce am intentat pentru partajarea averii rămășă pe urma def. Năstase Stan Olteanu, din aceeași com., motivând că actul de vânzare autentif. la No. 2275/912 și transcris la No. 3969/912 la Trib. Prahova, prin care subsemnatul am cumpărat drepturile succesoriale ale moștenirii

Tinca Nicolae I. Căldăroiu, este nul din cauză că în procesul verbal de autentificare nu se arată pricina pentru care numita vânzătoare a semnat prin punere de deget.

«În adevăr, prin legea publicată în «Monitorul Oficial» No. 89 din 26 Iulie 1921, s'a decretat că, constatarea judecătorului făcută în procesul verbal de autentificare a unui act prezentat de părți cari nu știu carte, sau nu pot să semneze, cum că acestea au semnat prin punere de deget este suficientă pentru validitatea actului, întru cât ea presupune implicit neștiința de carte sau împedirea legitimă de a semna».

«Caracterul interpretativ ce rezultă neîndoios din termenii legii, ca și titlul ei rectificat și publicat astfel în «Monit. Oficial», face ca actul de vânzare indicat mai sus, pe care ne-am întemeiat acțiunea, să fie perfect valabil și deci pot sta în instanța de partajarea averii succesoriale (e am dobândit prin acest titlu).

2) «În tot cazul acest act de vânzare intervenit între mine și autoarea mea nu putea fi atacat pentru un asemenea motiv de nulitate decât de vânzătoare, nulitatea admisă de Tribunal fiind de ordine publică ca să poată fi invocată și de terțele persoane».

Având în vedere sentința atacată cu recurs din care se constată că recurentul Nae R. Coman a intentat la judecătoria ocol rural Bordeni în contra Raliței și lui Const. Smoleanu, soț, acțiune pentru împărțeala averii rămase pe urma def. Năstase Stan Olteanu, sprijinindu-se pe actul de vânzare aut. la No. 2273 din 1912, transcris la No. 3969/912 la Trib. Prahova, act prin care moștenitoarea Tinca Nic. Căldăroiu, vindea recurentului drepturile ei succesoriale;

Având în vedere că recurentul a câștigat această acțiune la judecătoria și în apel, la Tribunal în lipsa intimitei;

Că, Tribunalul judecând opoziția făcută de intimată, o admite și respinge ca fără calitate acțiunea intentată la prima instanță de către Nae R. Coman, pe motiv că procesul verbal de autentificare al actului de vânzare No. 2273/912 este nul întru cât conținând declarația vânzătoarei și soțului său că semnează prin punere de deget, fără a arăta cauzele sau împrejurările pentru care semnează în acest mod, adică neputința sau neștiința de a semna prin propriile lor semnături, calcă disp. art. 16 din legea autentificării actelor;

Având în vedere, că recurentul făcând recurs în contra sentinței No. 548/919 a Trib. Prahova își sprijină motivul întâi al acestui recurs pe legea publicată în «Monit. Oficial» No. 89 din 16 Iulie 1921, adică pe o lege posterioară datei când hotărârea a rămas definitivă;

Considerând că această lege a apărut în „Mon. Oficial” No. 89/921 cu titlul simplu de „lege”; că, însă în «Monitorul Oficial» No. 97 din 4 August același an Ministerul de Justiție a publicat o rectificare arătând că din eroare s'a omis a se adăuga la titlul „leg.” cuvintele „interpretativă a art. 16 și 18 din legea autentificării actelor”;

Considerând că acest caracter interpretativ al legii din 26 Iulie 1921 rezultă nu numai din titlul și conținutul ei, dar și din desbaterile ce au avut loc în ședința dela 18 Iunie 1921 a Camerei Deputaților precum și din raportul proiectului de lege și în care se arată că ea a fost propusă spre a înlătura inconvenientele rezultând din scăpările în vedere ce au avut loc cu ocazia autentificării actelor și din consecințele trase de jurisprudență din aceste erori;

Considerând că deci, în principiu, înaintea Curții de Casație nu se poate pune în discuțiune pentru întâia dată o lege care nu există la data când hotărârea atacată a rămas definitivă, pentru că legalitatea hotărârei atacate cu recurs are a fi judecată în raport cu starea

legislației din momentul când hotărârea judecătorească a fost pronunțată; totuși, această regulă nu-și are aplicarea când e vorba de o lege interpretativă de oare ce, în acest caz, ceea ce face obiectul discuției nu e o lege nouă, nici modificarea legii vechi, ci tot legea veche cu avantajul unei interpretări autentice din partea legiuitorului, care i-a fixat sensul și înțelesul;

Că așa fiind, în speță textul art. 16 din legea autentificării actelor, care cere constatarea în procesul verbal de autentificare a declarației părții care a semnat prin punere de deget că nu știe carte, trebuie să i se atribue înțelesul că din moment ce magistratul care a instrumentat, constată că anumită parte a semnat prin punere de deget, el face și constatarea că acea parte nu știe carte;

Că, astfel fiind recursul este întemeiat și urmează a fi admis;

Pentru aceste motive, Curtea, admite recursul, etc

NOTA. — Inalta Curte de Casație, prin decizia de mai sus, curmă în chip definitiv o chestiune, care — fără această interpretare a ei — ar mai fi putut produce perturbări în lumea notarială din vechiul regat.

Credem util, într-o măsură, să arătăm în ce constă chestiunea juridică vidată de Inalta Curte.

Să cunoaște că art. 16 din legea autentificării actelor înainte de modificarea lui din 1921, arăta care sunt formalitățile de îndeplinit, când era vorba de autentificarea actelor acelor care nu știu carte. Acest articol edicta sub pedeapsă de nulitate, că: «procesul verbal de autentificare trebuie în acest caz să constate declarațiunea părților că nu știu sau nu pot subscrie».

În 1918, într-o speță dedusă în fața Inaltei Curți de Casație, s'a produs o interpretare primejdioasă a art. 16. În adevăr, Casația prin decizia No. 41/918 (v. Pandectele Române 1922. Caetul 4, partea I-a pag. 119) hotărăște că «ceea ce legea cere să se constate prin actul autentic sub pedeapsă de nulitate, nu e declarațiunea părților că semnează prin punere de deget, ci declarațiunea prin care ele arată cauzele sau împrejurările care le fac să semneze în acest mod, adică neputința sau neștiința de a subscrie prin proprie semnătură». Și mai departe: «această declarație urmează să fie constatată în termeni formali, ea neputând fi dedusă din declarațiunea făcută de părți că semnează prin punere de deget; subscrierea prin punere de deget nu implică în mod necesar neștiința de carte»...

Și, pe aceste considerațiuni, Inalta Curte a consfințit nulitatea unui act autentic al unor neștiutori de carte, — act în procesul verbal de autentificare a căruia, nu se spunea decât că părțile semnează prin punere de deget, fără să se arate declarațiunea lor de ce semnează așa. Chestiunea foarte gîngășă și foarte primejdioasă în efecte..., cu atât mai mult cu cât cauza nulității era pur formală și de resortul funcționarului autenticator iar nu din vina părților.

Cum această jurisprudență putea aduce după

sine anularea a mii de acte autentice (numai în Prahova se găseau peste 5000 și mai toate petrolifere) și prin consecința o perturbare socială însemnată, Corpurile legiuitoare, sesizate de cei interesați, au votat în 1921 legea interpretativă a art. 16 și 18 din legea autentificării actelor, adăugând acestor articole încă un alineat și a-nume: «*Constatarea judecătorului făcută în procesul-verbul de autentificarea unui act, prezentat de părți care nu știu carte sau nu pot să semneze, cum că acestea au semnat «prin punere de deget» este suficientă pentru validitatea actului, întrucât se presupune implicit neștiința de carte sau împiedecarea legitimă de a semna.*»

Necesitatea socială legitimează desăvârșit caracterul interpretativ al acestei legi. Prin această interpretare se paraliza, la vreme, efectul jurisprudențial al deciziei Casației, care la rândul ei, a fost, geneza legii interpretative.

Acum, Casația, prin decizia ce adnotăm, vine și aduce — după cât știm, pentru prima oară — o consfințire a caracterului interpretativ al legii. Partea de ridicat chestiunea că legea din 1921 nu se poate aplica unor acte anterioare, iar Înalta Curte, stabilind caracterul interpretativ al legii, decide că în fața unei legi interpretative «*ceea ce face obiectul discuției nu e o lege nouă, nici modificarea legii vechi, ci tot legea veche, cu avantajul unei interpretări autentice din partea legiuitorului, care i-a fixat sensul și înțelesul.*»

Și vom adăoga: această interpretare a legiuitorului a avut la bază drept justificare, o stare de fapt alarmantă, care, fără această interpretare, ar fi degenerat într-o primejdie socială.

Decizia casației închide pentru viitor orice posibilitate de neliniște, din acest punct de vedere.

(A vedea în materie și lucrarea noastră «*Legea Autentificării adnotată, ed. II-a*» în colecțiunea legilor uzuale adnotate a Curierului Judiciar. Pag. 32 și 40).

AL. LASCAROV MOLDOVANU

Avocat.

INALTA CURTE DE CAS. ȘI JUSTIȚIE, S. I

Audiența dela 30 Iunie 1924

Președinția d-lui GR. ȘTEFĂNESCU, Consilier

Casa centrală a asigurărilor sociale cu Maria H. Benary

Decizia No. 1213

Sucesiuni. — Soț supraviețuitor. Dreptul de succesiune al soțului supraviețuitor, prevăzut de art. 679 c. c. nu a fost ridicat prin legea din 1921, relativă la impositul progresiv pe venit și modificarea unor dispozițiuni din codul civil. — Art. 4 din această lege.

Din art. 4 al legii din 1921 relativă la impositul progresiv pe venit, rezultă că, legiuitorul din 1921 s'a ocupat expres numai de succesorii chemați în virtutea legăturii de rudenie, adică a moștenitorilor regulați, sau legitimi, iar nu și al celor neregulați, despre cari se ocupă un capitol aparte din c. c.

Aceasta mai rezultă și din împrejurarea că legiuito-

rul din 1921, care cunoaștea distincțiunea din c. c. român între moștenitorii regulați și cei neregulați, nu vorbește de loc de aceștia din urmă, cum și din desbaterile parlamentare, din cari reiese că, scopul legii a fost de a evita, ca din cauza dificultăților de a se stabili rudenția după gradul al IV. succesiunea să fie dată unor persoane fără nici o legătură de sânge, în dauna drepturilor Statului; rațiune care nu există față de soțul supraviețuitor, care nu vine la succesiune pe baza unei legături de rudenie, ci a unui drept propriu, stabilit de lege.

Curtea

Ascultând raportul d-lui consilier Tipei; pe recurență prin d-l avocat N. Stănescu în susțineri și pe d-l av. Leonte Moldoveanu, în combateri, din partea intimății și

Deliberând,

Asupra recursului făcut de Ministerul Muncii și asigurărilor sociale în contra deciziei No. 69/923 dată de Curtea de Apel Galați S. I-a, în cauză cu intimata Maria H. Benary.

Văzând motivul de recurs:

«*Greșită interpretare și aplicare a art. 4 și din legea din 1921 asupra impositului progresiv pe succesiuni (modificarea și unificarea unor dispozițiuni din legea timbrului și din codul civil) publicată în «Monitorul Oficial» No. 91/921.*»

«*Am arătat înaintea instanțelor de fond că moștenirea defunctului Herman Benary, se cuvine Cassei Centrale a asigurărilor sociale, iar nu soției acestuia și am cerut ca această Cassă Centrală, să fie trimeasă în posesia averii succesoriale, întru, cât defunctul nu a lăsat nici rude nici testament.*»

«*Într'adevăr textul art. 4 din lege este precis că: «dreptul de moștenire ab intestat dela V-lea grad în sus se desființează; iar patrimoniile defuncților fără testament și fără rude până la al IV-lea grad inclusiv trec în folosul fiscalului. Patrimoniile defuncților, care nu lasă rude dela al 5-lea grad până la al 12-lea, grad, trec în folosul Cassei Meseriilor.*»

«*În speță, defunctul Benary nelăsând rude până la al 13-lea grad, moștenirea se cuvenea Cassei Centrale a asigurărilor sociale.*»

«*Atât Trib. Brăila s. II-a, cât și Curtea de apel Galați s. I-a, în majoritate, înlătură însă aplicarea acestui text clar și precis pe motiv că textul nu ar vorbi decât de rude, deci nu se referă la soți; că soțul ar fi un moștenitor neregulat (art. 679 cod. civ. cap. IV titl. I dela succesiuni) de care legiuitorul din 1921 nu s'ar fi preocupat, căci ar fi trebuit să afirme categoria aceasta, aducând, pentru justificarea soluției, argumente străine dispozițiilor legii și incompatibile cu interpretarea unui text clar și de natură excepțională.*»

«*Această interpretare este însă vădit eronată. Textul art. 4 din legea din 1921 este categoric și clar că dreptul de moștenire dela gradul al 4-lea în sus se desființează. Acest text nu este susceptibil de interpretare, de oarece este categoric în sensul că înlătură pe ori ce alți moștenitori, afară de rudele până la gradul al 4-lea și nu se poate face distincțiune pe cale de interpretare admitându-se soția la moștenire, când legiuitorul a înțeles să excludă fără distincție pe toți moștenitorii, chiar și pe rudele de sânge, peste gradul al 4-lea.*»

«*Desființarea dreptului de moștenire privește atât art. 676 cod. civ. cât și art. 679 și 630 cod. civ.*»

«*În adevăr, din titlul legii și desbaterile parlamentare rezultă că legiuitorul a înțeles să dea drept Statului la moștenire, imediat după rudele de gradul al 4-lea iar textul precizează această idee, că patrimoniile defuncților trec sau în folosul fiscalului, dacă defunctul nu lasă rude până la gradul al 4-lea, sau în folosul Cassei Meseriilor — Cassa Centrală a asigurărilor sociale — dacă nu lasă rude până la al 12-lea grad.*»

«*A interpreta art. 4. în sensul că succesiunile în asemenea cazuri nu trec fiscalului sau Cassei Meseriilor, decât în lipsa soțului supra-viețuitor, ar fi să se adauge la lege această idee în contra textului, care e categoric, și deci a creia legea sub motiv de interpretare. Pe lângă aceasta, scopul*

legei fiind de a mări veniturile Statului, prin chemarea lui la moștenirile ab-intestat interpretarea Curții de apel ar contrazice scopul legii care nu a fost de a crea soției o situațiune mai bună chemând-o la moștenire în gradul al 5-lea al rudelor de sânge, în loc de gradul al 13-lea, ce îl avea potrivit c. civ. și ar face astfel o inovațiune în dreptul de moștenire al femeii, lucru ce nu ar fi putut să nu fie remarcat nici în expunerea de motive, nici în desbaterile parlamentare.

«Insfârșit, greșit instanțele de fond au invocat, în sprijinul soluțiunii lor, art. 2 din legea de mai sus, de oare ce fiind vorba de un text clar și excepțional, el nu poate fi interpretat prin argumente de analogie. Art. 2 stabilește taxele ce se percep la donații, testamente și succesiuni, el nu regulează dreptul de moștenire, pe care-l prevede art. 4; și, în fine, acest text prevăzând taxele plătite de soție, se referă la cazul succesiunii testamentare și la succesiunea ab-intestat, prevăzută la art. 634, cod. civ., când adică soția vine la moștenire cu dreptul de uzufruct în concurs cu descendenții și cu dreptul de plină proprietate, în concurs cu frații, surorile și ceilalți colaterali până la gradul al 4-lea singurii cărora legea din 1921 le mai recunoaște dreptul de moștenire ab-intestat».

Având în vedere decizia atacată cu recurs din care se constată că intimata Maria H. Benary, în calitate de soție supraviețuitoare a defunctului ei soț Herman Benary, decedat fără testament și fără rude în grad succesibil, a cerut pe temeiul art. 679 c. civ. trimiterea ei în posesiunea averii rămase pe urma soțului ei;

Că, la această cerere s'a opus recurentul Minister al Muncii pentru motivul că art. 673 c. civ. care prevedea dreptul de succesiune al soțului supraviețuitor a fost desființat prin art. 4 al legii dela 28 Iunie 1921 referitoare la impozitul progresiv pe venit și modificarea unor dispozițiuni din cod. civ. și care atribue asemenea succesiuni Cassei Centrale a asigurărilor sociale;

Că însă Curtea de apel menținând hotărârea primei instanțe a respins cererea Ministerului recurent prin decizia atacată cu recurs, recunoscând intimitei dreptul de a succede în averea defunctului ei soț;

Având în vedere că, pentru a hotări astfel, Curtea de apel motivează că, din redacțiunea art. 4 al legii din 1921 rezultă că ceea ce s'a suprimat din cod. civ. este numai art. 676, care prevede gradul până la care rudele au dreptul de a succede mărginindu-l dela gradul al 12-lea cât este prevăzut în art. 676, la gradul al 4-lea; că soțul supraviețuitor care face parte din clasa moștenitorilor neregulați nu este în nici un grad de înrudire și este chemat la succesiune tocmai în lipsa rudelor și numai pe temeiul afecțiunii presupuse a defunctului, ocupând un capitol aparte în codul civ., despre care legiuitorul din 1921 nu s'a ocupat și, în lipsa unei dispozițiuni exprese din această din urmă lege, nu i se poate ridica soțului supraviețuitor dreptul său de succesiune pe cale de interpretare;

Că, prin această soluție, pretinde azi recurentul prin motivul de recurs, Curtea de apel nesocotește atât art. 4 sus citat, cât și scopul urmărit de legiuitor care a fost de a crea venituri Statului prin suprimarea dreptului de succesiuni dela al 4-lea grad în sus;

Considerând că, din termenii art. 4 ai legii în discuțiune care prevede că dreptul de moștenire ab-intestat dela al 4-lea grad în sus se desființează și că patrimoniul defuncților fără testament și fără rude până la al 4-lea grad inclusiv, trec în folosul fiscului, iar al celor fără rude, de la al 5-lea până la al 12-lea grad, trec în folosul Cassei Meseriilor, rezultă neîndoios că legiuitorul s'a ocupat expres numai de succesorii chemați în virtutea legăturii de rudenie adică, a moștenitorilor regulați sau legitimi, iar nu și al acelor neregulați despre cari se ocupă un capitol aparte din c. c.;

Că, ori cât s'ar considera neîndreptățită distincțiunea făcută de legiuitorul cod. civ. român între moștenitorii regulați și cei neregulați nu se poate contesta că această distincțiune există în cod. civ. și că legiuitorul din 1921 care legifera în această materie a trebuit necesar s'o aibă în vedere; că dacă în modificarea adusă, nu vorbește nimic de categoria succesorilor neregulați, este că ea a rămas în afară preocupărilor sale și este inadmisibil ca în tăcerea legii să se suprima texte de lege și să se ridice dreptul de succesiune a unei categorii de persoane numai pe cale de interpretare;

Considerând că menționarea dreptului de succesiune al soțului supraviețuitor rezultă și din desbaterile parlamentare cari au avut loc cu ocazia votării legii, unde s'a arătat de către însuși autorul legii că rațiunea reformei sale care urmărea crearea de noi resurse pentru Stat, scop care este evident atins chiar și prin menținerea dreptului de succesiune al soțului supraviețuitor, era trasă din dificultatea de a se stabili cu certitudine dreptul de succesiune al rudelor mai îndepărtate dela al 4-lea grad în sus, dificultate de care profitau în dauna Statului, desigur când acesta era chemat la succesiune, persoane fără nici un grad de înrudire.

Că această rațiune n'a fost indicată de autorul legii și nici nu putea fi, față de soțul supraviețuitor nedespărțit care vine la succesiune nu în virtutea unei legături de rudenie, iar calitatea de soț nu comportă aceleași dificultăți de a o dovedi, ca o rudenie îndepărtată;

Că, în fine, cu ocazia aceluiași desbateri, la art. 2 din lege unde s'a cerut pe cale de amendament asimilarea soțului cu copiii din punctul de vedere al taxelor ce trebuia să plătească, autorul legii primind amendamentul a declarat că asimilarea privește numai taxa de succesiune nu însuși dreptul de succesiune, la care propunătorul amendamentului a răspuns că este evident că asimilarea privește numai taxele de oarece dreptul de succesiune al soțului supraviețuitor va fi examinat când se va discuta reforma cod. civil, declarațiuni cari nu au provocat nici o rezervă din partea adunării, ceea ce indică că în acordul general a fost ca dreptul succesoral al soțului, să rămână în afară de discuțiune, și nu ar fi admisibil a se crede că în înțelegerea comună a fost ca să se suprima atunci dreptul soțului pentru ca el să aibă a fi examinat și eventual reînființat cu ocazia proiectatei reforme a codului civil;

Că, de aceea, întru cât nici textul legii, și nici desbaterile din care a ieșit legea, nu indică că prin art. 4 s'ar fi suprimat dreptul de moștenire al soțului supraviețuitor, urmează că instanțele de fond au făcut o exactă aplicațiune a legii când au respins opozițiunea recurentului și a trimes pe intimata soție supraviețuitoare în stăpânirea averii decedatului ei soț.

Că, deci, recursul este neîntemeiat.

Pentru aceste motive, Curtea respinge recursul etc

NOTA.— Asupra chestiunii, atât de discutată înaintea instanțelor de fond: dacă legea din 1921 a suprimat dreptul la succesiune a soțului supraviețuitor, Casația vine, prin decizia de mai sus, și confirmă soluția deja admisă, că dreptul soțului supraviețuitor nu a fost abrogat.

În acest sens se pronunțase deja Trib. Ilfov, II, 665 din 13 Iulie 1923, în *Jurisprudența Generală* din 1923, speța 1816, pag. 825, C. apel Iași, s. II, 114 din 5 Iulie 1923, în *Curierul Judiciar* No. 10

din 1924, pag. 153, cu nota aprobatoare a d-lui Prof. D. Alexandresco și C. apel Galați, I, 69 din 20 Martie 1923, în *Jurisprudența Generală*, 1923, speța 1578, pag. 698, pe care o confirmă decizia Înaltei Curți de mai sus. (N. R.)

CURTEA DE APEL BUCUREȘTI, SECȚIA IV

Audiența dela 9 Mai 1924

Președinția d-lui C. ROMANO, Președinte

Nicolae Missir cu Societatea Anonimă Vartan Missir fii & Comp.

Deciziune Comercială No. 48

Societate anonimă. Nume patronimic. Dacă poate face obiectul unui nume comercial și poate fi cedat? Condițiuni. Dacă numele patronimic poate fi cedat ca firmă unei societăți anonime. Daune cominatorii. Condițiuni de admisibilitate. Art. 1 Legea numelui din 1895, art. 78 cod. comercial.

1. După art. 1 din legea asupra numelui din 1895, numele patronimic constituie un drept imprescriptibil și inalienabil și nu se poate schimba, modifica sau adăogi, decât conform prescripțiilor legii. Legea nu face nici o distincțiune în ce privește numele patronimic al unui comerciant și numele comercial.

2. Numele comercial nu poate fi cedat decât împreună cu fondul de comerț, iar odată izolat, el nu poate fi tratat de cât ca un nume patronimic.

Așa dar, cedarea unui nume comercial nu poate fi valabilă, decât pentru timpul necesar spre a păstra clientela fondului comercial cedat.

3. Când e vorba de o societate anonimă, numele comercial nu poate fi cedat și nici adus ca aport, fiindcă potrivit art. 78, codul com., o societate anonimă n'are o firmă socială, ci se individualizează prin numele unuia din asociați.

Prin urmare, în speță, oricât de larg s'ar interpreta drepturile asupra numelui comercial, societatea anonimă intimată nu are dreptul să întrebunțeze un atare nume ca firmă.

4. Este unanim admis că, daunele cominatorii se pot întrebunța ca un mijloc de constrângere pentru executarea unor obligațiuni, cu rezerva de a se lichida în urmă quantumul prejudiciului real.

Apelantul prin av. Gr. L. Trancu-Iași și D. M. cescu, intimata prin adv. F. Gesticone, B. Cernea și Sima Niculescu.

Curtea,

Având în vedere apelul introdus de Nicolae Missir din București prin petiția înreg. la Nr. 1096-922 contra sentinței Trib. Ilfov, Secția I Comercială Nr. 150-922 prin care i s'a respins acțiunea înregistrată la Nr. 4455-921, intentată contra societății anonime V. Missir Fii et Comp. din București, strada Lipscani 41.

Având în vedere că prin acea acțiune a cerut ca numita Societate să fie condamnată să-i plătească suma de 2 milioane lei, drept daune pentru faptul că fără autorizația descendenților lui V. Missir și Ghiță Missir a uzat de un nume comercial, ce nu-i aparține, precum și să fie obligată la radierea firmei ei actuale atât în București, cât și în toate orașele din provincie unde are sucursale, și la plata sumei de 5000 lei drept daune cominatorii pentru fiecare zi de întârziere până la radierea completă.

Având în vedere actele din dosar, susținerile și concluziunile părților.

Având în vedere că din acestea se stabilesc următoarele:

Bunicul reclamantului Varthan Missir a avut în Focșani un magazin de manufactură și galanterie sub firma Varthan Missir. După moartea lui, în 1881 au rămas doi copii: Iacob Missir și Ghiță Missir, tatăl reclamantului. Ei au continuat comerțul sub firmă Varthan Missir-Fii Soc. în nume colectiv pentru comerțul de manufactură en detail, firmă înscrisă la 14 Iulie 1884. După moartea lui Iacob Missir prin actul din 17 Noiembrie 1903 se desface tovarășia dintre moștenitorii defunctului și Ghiță Missir; acesta ia asupra sa activul și pasivul fondului comercial și rămâne singur proprietar al firmei Varthan Missir Fii pe care o și înscrie la 20 Noiembrie 1903, pentru comerțul de manufactură și galanterie. Peste un an el formează la 12 Noiembrie 1904 cu Ștefan I. Popescu și Ariton M. Varthan, funcționarii săi în prăvălie, o societate în nume colectiv, pentru continuarea afacerilor comerciale de manufactură și galanterie a firmei V. Missir Fii și sub denumirea de Varthan Missir Fii et Comp.

Durata societății era de 5 ani, semnătura socială o avea numai Gh. Missir, care semnează cu numele firmei, iar în caz de deces a acestuia semnătura revine de drept celorlalți 2 asociați care în josul firmei și pentru dânsa va semna fiecare numele lor. La 4 Iulie 1909 această societate a fost dizolvată în chipul următor: Activul și pasivul societății a trecut asupra d-ilor Ștefan N. Popescu și Ariton M. Varthan, care s'au obligat în mod solidar să achite toate datoriile societății, conform inventarului în valoare de lei 99.5001,35.

Partea din capital cuvenită lui Ghiță Missir era de 64.000 lei, pe care ceilalți 2 asociați s'au obligat solidar s'o achite în termen de 3 ani. Activul de dizolvare conține o clauză redactată astfel: „firma Varthan Missir Fii et Comp., proprietatea mea Ghiță V. Missir, am cedat-o d-lui Ștefan N. Popescu și Ariton Varthan și rămâne proprietatea lor”.

D-nii Șt. Popescu și Ar. Varthan au înscris firma ca proprietate a lor, au reinscris-o la 1916 pentru comerțul de manufactură și galanterie și au radiat-o apoi în 1919. În acest an, prin actul din 20 Februarie au adus-o ca aport pentru 200.000 lei într-o societate anonimă pe acțiuni, a cărei firmă a și fost înscrisă și care avea ca obiect comerțul de manufactură și galanterie en gros și cu amănuntul, precum și orice alte mărfuri și întreprinderi comerciale și industriale. Societatea avea sediul principal la Focșani și sucursale la R.-Sărat, Buzău, București, Pitești, Craiova, Galați. Dela 1 Octombrie 1919 sediul principal a fost mutat la București.

Având în vedere că apelantul a susținut în rezumat, că actul din 17 Iulie 1909 prin care s'a dizolvat Societatea dintre autorul Ghiță Missir și Ștefan Popescu și A. Varthan și pe care își întemeiază drepturile sale Societatea intimată, nu cuprinde o cesiune de nume comercial, împreună cu fondul de comerț, ci este un act complex în care intră de-o parte lichidarea societății, împărțeala între asociați și de altă parte, în clauza Nr. 4 o cesiune a numelui comercial, izolat, fără fondul de comerț; că numele comercial, având aceiași natură ca și numele patronimic nu poate fi cedat prin nici un fel de act și nici chiar cu fondul de comerț; că chiar dacă se admite cedarea unui astfel de nume, ea nu se poate face decât împreună cu fondul de comerț, numai pentru un comerț similar și pentru un timp determinat, necesar transferării clientelei.

Că odată ce o Societate Colectivă a dispărut, firma nu poate fi cedată, numele rămânând la asociatul care-l poartă.

Că în speță numele patronimic nu e o emblemă; că el a fost nu numai întrebunțat ca firmă al unei societăți în nume colectiv din care Missir nu mai făcea parte ci adus ca aport într-o societate anonimă, care face alt comerț și care va putea face și orice alte întreprinderi comerciale și industriale; că această societate nu putea avea o astfel de firmă și din cauza dispozițiilor art. 78 c. com., că hotărârea prin care a fost autorizată să funcționeze nu i-a putut consacra acest drept, care ar atinge drepturile terților; că astfel fiind, Soc. V. Missir Fii

et Comp. n'are nici un drept asupra acestui nume și de aceea cere a fi obligată să-și radieze firma.

Că pentru a putea fi executată, cere condamnarea intimăteii la daune-interese justificate prin multe procese de speculă, prin publicarea unui bilanț la 4 August 1920 cu un beneficiu de 5.448.918 lei, bani 76, iar altul la 13 Noiembrie 1920 cu un beneficiu de 3.662.475 lei, bani 49, prin deschiderea de numeroase sucursale, între care și una la Ploiești pentru cismărie și în special prin faptul că e deschisă cu efecte de peste 50 milioane lei, ceea ce ar influența și asupra situației sale; mai cere condamnarea societății intimăteii și la daune cominatorii de 5000 lei pentru fiecare zi de întârziere, pentru a fi constrânsă la radierea firmei;

Având în vedere că intimatul a susținut că denumirea V. Missir Fii et Comp. nu este un nume comercial ci o emblemă, o insignă, o denumire; că în acest sens a întrebuințat-o și Ghiță Missir; că astfel de insigne pot fi cedate; că, de altfel, este știut că numele comercial reprezintă un element patrimonial și ca atare poate fi cedat, după unii în chip izolat, după alții numai cu fondul de comerț și poate fi adus și ca miză socială într-o societate;

Că actul intervenit la 17 Iulie 1909 pentru disolvarea dintre St. Popescu, A. Varthan și Ghiță Missir conține o cesiune de nume comercial, împreună cu fondul de comerț și e perfect valabilă; că tot o astfel de transferare avușese loc și între erezii lui I. Missir și Gh. Missir; că de nicăeri nu rezultă că asemenea cesiuni sunt valabile numai pentru un timp oarecare și nu se vede cum s'ar fixa o limită; că St. Popescu și A. Varthan fiind proprietarii acestei denumiri, au fost îndreptățiți s'o transmită Soc. anonime; că societatea a fost autorizată de instanțele judecătorești la constituirea ei să poarte această denumire; că ea face în realitate același comerț ca și Gh. Missir, însă mai întins; că diferența dintre cele 2 bilanțe se justifică prin aceea că Adunarea generală a hotărât ca o parte din beneficiu să fie trecut la fondul de rezervă și pentru ajutorarea funcționarilor; că în ce privește condamnările pentru speculă, ele au avut loc în persoana administratorilor și n'au nici o influență asupra persoanei apelantului.

Că nu este justificată cererea de daune-interese; că nu se poate admite nici cererea de daune cominatorii pentru că nu există în dreptul nostru texte pentru astfel de sancțiuni și în orice caz nu e loc la asemenea daune;

Că față de acestea cere respingerea apelului cu cheltuieli.

Având în vedere că, în primul rând, trebuie a se stabili care este natura titlaturii: „V. Missir Fii et Comp.“, pe care intimata o socotește emblemă, insignă, denumire;

Considerând că prin insignă, prin emblemă se înțelege un semn care deosebește o casă comercială; că ea constă de obicei, din desemnarea unor figuri, sau alte compozițiuni, ori indicațiuni cari servesc pentru a individualiza o întreprindere de comerț; că ea este, cum s'a zis, eticheta casei de comerț, după cum marca este eticheta produsului; că numele proprietarului acelei case poate fi schimbat deseori, pe când de obicei insigna rămâne; că un nume nu poate servi ca insignă decât dacă este un nume generic, un nume comun, și care a fost mult timp întrebuințat ca un semn distinctiv al casei comerciale.

Considerând că de asemenea nici denumirea nu poate fi formată dintr'un nume patronimic afară numai dacă el n'a devenit, printr'o ungă întrebuințare necontestată, un nume generic.

Având în vedere că în speță titlul „Varthan Missir Fii“, a fost înscris ca firmă socială încă dela 1884 și a servit ca atare până la 1909 când a fost complexat sub forma Varthan Missir Fii et Comp., fiind înscris tot ca firmă a societății în nume colectiv dintre St. Popescu, A. Varthan și Gh. Missir; că sub aceeași formă a fost reinscrisă la 1916; că la constituirea soc. anonime acest titlu a fost adus de St. Popescu și A. Varthan ca firmă, stabilindu-i și valoarea de 200.000 lei, pe care au primit-o, ca atare, constituitorii Soc. anonime; că titlul arătat a

fost înscris ca firmă, și tot timpul a fost considerat ca firmă; că de nicăeri nu rezultă că ar fi fost vorba de insignă, emblemă, ori simplă denumire; că deși în actul constitutiv și în statute se vorbește de denumirea V. Missir Fii et Comp., totuși din cuprinsul acestor acte, din înscrierea la Tribunal, din modul cum au întrebuințat-o, rezultă clar că era firma societății, formată din numele V. Missir;

Având în vedere că după art. 1 din legea asupra numelui din 1895, numele patronimic constituie un drept imprescriptibil și inalienabil și nu se poate schimba, modifica sau adăogi decât conform prescripțiilor acestei legi;

Considerând că nu este nici o dispoziție legală, care să prevadă vre-o excepție dela această regulă, pentru numele patronimic al unui comerciant, pentru numele comercial; că, de altfel, natura numelui patronimic rămânând aceeași și în numele comercial, nu e rațiune să nu-i se aplice aceleași reguli;

Considerând, însă, că numele unui comerciant servește și el ca semn distinctiv al întreprinderii comerciale; că prin felul cum e servit publicul, prin calitatea mărfurilor, prin încrederea ce inspiră comerciantul, numele lui reprezintă un mijloc de atragere a clientelei; că în acest caz numele nu e o simplă desemnare a unei persoane, ci este un element patrimonial, care intră în valoarea fondului de comerț, și care contribuie uneori foarte mult — la menținerea și propășirea acestui fond; că acest element este așa de strâns legat de fondul comercial în cât separarea lui ar aduce însemnate pagube;

Că din cauza acestui caracter pe care-l capătă în comerț, unde reprezintă o valoare pecuniară, se decide, aproape în genere, că numele comercial poate fi cedat.

Considerând că, dacă este necesară o asemenea importanță derogare dela regula fundamentală a inalienabilității numelui patronimic, ea nu trebuie înțeleasă decât în sens strict, ca orice excepțiune și ca atare nu trebuie a fi admisă decât numai în măsura, în care este imperios cerută de nevoile comerțului; că, afară de aceasta, trebuie a se ține seamă că numele patronimic, chiar în comerț, nu e al unui individ, ci e al tuturor membrilor familiei care au tot dreptul să nu îngăduie întrebuințarea lui ori unde și ori cum;

Că de aceea, în primul rând, trebuie precizat că numele comercial nu poate fi cedat decât împreună cu fondul de comerț; că odată ce ar fi izolat de acest fond, nu este nici un motiv să fie tratat altfel decât ca orice nume patronimic, conform legii asupra numelui;

Considerând că întrucât numele comercial servește mai ales pentru a păstra și atrage clientela, prin încrederea ce îi inspiră persoana care-l poartă, cedarea lui nu poate fi necesară de cât numai pentru timpul în care achizitorul va isbui să câștige el încrederea publicului, să-și asigure păstrarea clientelei; că de altminteri aceasta nu se dobândește numai prin numele comercial, în cât să se creadă că e absolut necesar pentru totdeauna, ci și prin priceperea și mijloacele noului comerciant, de care depinde să conserve vechia reputație și clientela ori s'o micșoreze și chiar s'o compromită cu totul; că a admite o înstreinare pe timp nelimitat, ar însemna că, fără text și fără rațiune, să se înălăture cu totul regula prevăzută de legea numelui și să se facă din numele patronimic un obiect de speculă; că în acest chip cei care au dreptul la acel nume patronimic ar fi expuși să-și vadă numele lor ca firmă a unor întreprinderi cu care de multe generații nu mai au nici o legătură, în care nu mai e nici unul cu drept la acest nume și care prin modul de utilizarea numelui pot să le cauzeze însemnate pagube;

Că, prin urmare, cedarea unui nume comercial nu poate fi valabilă decât pentru timpul necesar spre a păstra clientela fondului comercial cedat.

Că deși nu este o dispoziție legală, care să fixeze precis acea durată, de aci nu rezultă că ar trebui să se admită cedarea pe timp nelimitat, pentru că nu trebuie uitat că regula nu este alle-

abilitatea numelui așa în cât, pentru a o reduce în timp, ar fi necesar să existe un text, ci regula este inalienabilitatea și deci când se face o excepție pentru un anumit timp, nu se poate pretinde un text în privința limitelor; că de altfel acea durată nici n'ar putea fi fixată în lege, fiindcă ea depinde de multe împrejurări și prin forța lucrurilor trebuie lăsată la aprecierea justiției;

Considerând că, așa fiind, cedarea numelui de comerț nu poate fi admisă decât pentru continuarea comerțului, sau cel mult pentru un comerț similar, căci altminteri ar deveni un obiect alienabil, contra naturii sale și ar putea prejudicia grav pe cei cu acest nume patronimic;

Considerând că și în cazul unei cedări valabile, achizitorul este dator să arate prin ceva că el este un continuator, un succesor al titularului numelui cedat;

Considerând că numele comercial poate fi adus ca aport, într-o Societate, numai dacă cel îndreptătit să-l poarte participă efectiv la comerțul societății și are responsabilitate nemărginită, cum se întâmplă în Societățile în nume colectiv, pentru care chiar legea comercială prin art. 105 prevede că numai numele asociaților sau firmelor lor de comerț pot face parte din firma socială; că odată ce acest asociat s'a retras ori societatea a fost disolvată, numele nu mai poate figura în firmă și rămâne numai la dispoziția titularului; că deci o simplă cedare a numelui către o societate în nume colectiv, fără participarea cedentului în noua Societate nu este posibilă din cauza art. 105 c. com.

Considerând, însă, că, atunci când e vorba de Societate anonimă, numele comercial nu poate fi cedat și nici adus ca aport, pentru că după art. 78 c. com. o astfel de societate n'are firmă socială și nu poate fi determinată prin numele nici unui din asociați; că de altfel transmiterea numelui patronimic către o astfel de Societate, în care nu persoana joacă primul rol ci capitalul, i-ar schimba cu totul natura de semn distinctiv al unei persoane, al unei familii, al unui neam, pentru care el reprezintă și altceva decât o valoare bănească, și l-ar face semnul unei colectivități, compusă din persoane, care de foarte multe ori nici nu se cunosc, care privesc acest element numai din punct de vedere pecuniar și care puteau să întrebuințeze, conformându-se legii, altă denumire; că, de altă parte, o astfel de transmitere ar putea periclita foarte mult situația celor care poartă numele, mai ales că aproape toatdeauna n'au și nu pot avea vreo influență efectivă asupra mersului unei asemenea societăți.

Considerând în speță, că chiar dacă actul din Iulie 1909 prin care s'a disolvat Societatea dintre Șt. Popescu, A. Varthan și Gh. I. Missir, conține o cesiune a numelui comercial împreună cu fondul de comerț urmează a vedea dacă cesiunea era valabilă și dacă cesionarii l-au întrebuințat potrivit regulilor de mai sus;

Considerând că odată ce societatea în nume colectiv se disolvă prin retragerea lui Gh. Missir, numele său comercial V. Missir Fii nu mai putea figura într-o nouă societate în care el nu mai participa; că această regulă nu se putea aplica la disolvarea societății anterioare dintre Iacob Missir și Ghiță Missir, pentru că acesta din urmă era și el fiul lui Varthan Missir și apoi a întrebuințat acest nume și cu învoirea erezilor lui I. Missir; că în tot cazul nu întinată de azi este îndreptătită să apere, dacă ar fi cazul, drepturile acelor erezii;

Considerând că și dacă se recunoaște ca valabilă cedarea firmei V. Missir Fii et Comp. prin arătatul act, aceasta are efect numai pentru a continua comerțul, pe care-l făcuse Gh. Missir și Societatea în nume colectiv, anume comerțul de manufactură și galanterie;

Considerând însă, că în nici un caz nu este valabilă aducerea acestei firme în societatea anonimă; că această soluție se impune cu atât mai mult cu cât Societatea face și alt fel de comerț decât acela pe care-l făcea Ghiță Missir și, chiar de n'ar

fi făcut până acum, dar ea are de obiect cum se arată limpede în actul constitutiv și statute, comerțul cu orice alte mărfuri și întreprinderi comerciale și industriale; că dacă a fost autorizată de justiție să se constituie sub acest nume, de aci nu rezultă că ar avea un drept câștigat, fiind că neobservarea art. 78 c. com. într-o hotărâre, la care apelantul n'a luat parte, nu-i poate răpi dreptul ce are de a-și apăra numele;

Considerând că independent de orice alte considerațiuni, desigur că în intenția lui Gh. Missir, care nu trebuie nesocotită, și chiar a asociaților lui — n'a fost un moment ideea că numele Missir să treacă la o Societate anonimă și pentru orice fel de comerț și industrie; că desigur ideea lor a fost să se facă cesiunea cu scopul de a menține vadul și clientela pentru comerțul relativ redus din orașul Focșani, astfel în cât să se garanteze cinstea numelui lui Gh. Missir și tot-odată să-i asigure plata creanței ce avea contra succesorilor firmei; că chiar dacă Gh. Missir ar fi vrut să nu se facă nici o restricțiune în privința utilizării numelui, cei ce poartă numele patronimic Missir au tot dreptul să se opună la transmiterea și întrebuințarea lui de către oricine, ca orice obiect de comerț și să previe astfel eventuale prejudicii;

Că astfel fiind, este neîndoios că, ori cât de larg s'ar interpreta drepturile asupra numelui comercial, în speță Societatea anonimă V. Missir Fii et Comp. n'are drept să întrebuințeze această firmă și ca atare trebuie obligată să o radieze;

Având în vedere că apelantul reclamant a cerut să i se plătească 2.000.000 lei daune-interese pentru prejudiciul ce a încercat prin întrebuințarea numelui său patronimic, de către o societate condamnată pentru speculă, care a publicat bilanțuri neexacte, care are mari datorii de plătit și ar putea fi declarată în stare de faliment.

Având în vedere că până acum nu se dovedește pe deplin că apelantul ar fi suferit vre-un prejudiciu, așa că nu i se poate acorda vre-o daună;

Având în vedere că apelantul a cerut și condamnarea întinmatei la 5000 lei pe zi daune cominatorii;

Având în vedere că, ori cât de discutată ar fi chestiunea în doctrină, este aproape unanim admisă în Jurisprudență întrebuințarea daunelor cominatorii ca un mijloc de constrângere pentru executarea unor obligațiuni, cu rezerva de a se liquida în urmă, cuantumul prejudiciului real; că s'a dovedit că acest mijloc este foarte eficace mai ales pentru executarea obligațiunilor de a face sau de a nu face, unde nu se poate întrebuința executarea manu militari și unde, numai prin condamnarea la daune-interese, care nu pot fi reclamate decât după ce ele există, părțile ar fi amenințate să nu-și mai poată realiza drepturile decât cu cele mai mari greutate.

Că apreciind, Curtea fixează ca daune cominatorii 1000 lei pe zi socotite dela pronunțarea deciziei.

Că față de cele de mai sus, urmează a admite în parte apelul și acțiunea d-lui N. Missir.

Că în privința cheltuelilor de judecată Curtea le fixează la suma de lei 2000 (două mii).

Pentru aceste motive, redactate de d. consilier Andrei Rădulescu,

Admite în parte apelul făcut de Nicolae Missir, contra sentinței Tribunalului Ilfov, Secția I comercială Nr. 150-922.

Reformează această sentință.

Admite în parte acțiunea intentată de Nicolae Missir prin petiția înregistrată la Nr. 4455 din 19 Februarie 1921.

Obligă pe întinată Societatea Anonimă V. Missir Fii et Co. din București, str. Lipscani 41 să radieze firma sa V. Missir Fii et Comp., atât la sediul ei din București, cât și la toate sucursalele sale.

Obligă pe numita societate să plătească apelantului N. Missir, una mie lei ca daune cominatorii pentru fie ce zi de întârziere, cu începere de azi până la executarea acestei deciziuni;

Respinge cererea de daune interese formulată de apelantul N. Missir.

(ss) C. Roman, Gr. Conduratu, C. Al. Vitoreanu, A. Rădulescu.

Grefier (ss) St. C. Iordănescu.

Opiniune

Subsemnatul Consilier sunt și eu de părerea majorității, în ce privește constatarea faptelor, cum și în ce privește punctul relativ la chestiunea de a se ști dacă numele comercial, despre care este vorba în speță, poate să fie cedat; difer însă de părerea majorității în ce privește celelalte chestiuni, pentru următoarele motive:

1) Având în vedere, că din actul de disolvarea Societății autentificat de Tribunalul Putna la Nr. 865-909, rezultă că Ghiță Missir, a cedat pentru totdeauna firma „Varthan Missir Fii et Comp. d-lor Ștefan Popescu și Arition Varthan; că de aci rezultă, că convenția părților valabil încheiată, odată ce este admis că numele comercial poate fi cedat, nu cuprinde nici un termen, pentru durata acelei cesiuni; că, întrucât intenția părților a fost ca cesiunea numelui comercial să fie valabilă pentru tot timpul cât cesionarii exercită comerțul cedat, și întrucât nu este nici o dispozițiune de lege, care să limiteze durata unei asemenea cesiuni, credem că ea rămâne valabilă, iar moștenitorii cedentului nu vor putea să ceară radierea firmei cedate de autorul lor, decât dacă vor dovedi că au suferit prejudicii din modul cum cesionarii au întrebuintat numele comercial cedat; că în speță, o asemenea dovadă n'a fost făcută de reclamant, iar hotărârile invocate pentru condamnări la legea speculei nu sunt de natură să dovedească un asemenea prejudiciu pentru reclamant, nefiind pronunțate în contra Societății, ci în contra administratorilor ei.

Considerând că, în ce privește cesiunea relativă la extinderea comerțului și la forma societății, care exercită acel comerț, de asemenea din nimic nu rezultă că cesiunea a fost făcută numai în vederea persoanelor cărora Ghiță Missir le-a cedat firma, căci în actul de cesiune nu se prevede ce se va întâmpla în cazul, când cesionarii vor înceta din viață, cum ar fi trebuit să se prevadă dacă intențiunea autorului reclamantului ar fi fost ca cesiunea să fie făcută *intuitu personae*; că, în lipsa unei asemenea restricțiuni în actul de cesiune, rezultă că singurul scop, pe care l-a avut cedentul, a fost ca comerțul început de tatăl său și continuat de el, să fie exercitat mai departe și să prospere, ceea ce în speță s'a și întâmplat, căci Societatea intimată a mutat sediul din Focșani în București și a deschis sucursale în alte orașe din țară; că dacă Societatea intimată face actualmente și altfel de comerț decât acela de manufactură și galanterie și dacă este constituită în formă de Societatea anonimă, acestea nu pot fi motive suficiente pentru radierea firmei, odată ce este admis că numele comercial poate fi cedat, și odată ce este constant, după cum motivează și opinia majorității, că prin exercitarea actualului comerț, Societatea n'a adus nici un prejudiciu reclamantului.

Că, din acest punct de vedere, întru-cât reclamantul nu a suferit nici un prejudiciu material sau moral, el nu are interes să se plângă în contra Societății intimată și deci nu are deschisă calea unei acțiuni în Justiție pentru a cere radierea firmei.

Pentru aceste motive, subsemnatul sunt de părere să se respingă apelul cât și acțiunea reclamantului.

(ss) G. T. Ionescu.

NOTA. Sentința Trib. reformată de Curte prin decizia de mai sus, a fost publicată în *Curierul Judiciar* din 1923, No. 39, pag. 609, însoțită de interesante concludsiuni depuse la Curte de d-l avocat D. Micescu cum și de opiniunile d-lor consilieri Gr. Conduratu și Radovici, de o parte, cari s'au adoptat de Curte cu ocazia rezolvării divergenței, și S. Cogălniceanu, de altă parte. (N. R.).

TRIBUNALUL PRAHOVA, SECȚIA I

Audiența dela 31 Iulie 1924

Președenția d-lui D. ȘTEFĂNESCU-PRIBOI, judecător
Sentința Civilă No. 542

Legea judecătoriilor de ocoale. — Nepropunerea împăcării părților. — Simplă recomandare făcută judecătorului. — Art. 81 L. judecăt. de ocoale. — Lipsa de sancțiune a acestui text. — Litispendență. — Condițiile cerute pentru existența ei. — Art. 110 Pr. civ. — Lista martorilor. — Nu se cere comunicarea ei, nici după dreptul comun (art. 70, 72 Pr. civ.), nici după noua lege a chiriiilor din 1924 (art. 30). — Propunere de martori din partea pârâtului. — Necitarea lor pentru ziua termenului. — Decăderea lui de a se mai servi de proba testimonială. — Art. 30 din noua lege a chiriiilor. — Principala așezare a chiriașului (domiciliu) în localitatea, unde se găsește imobilul închiriat. — Chestie de fapt. — Art. 1 și 5 paragr. 1 L. chiriiilor. — Art. 87 urm. C. civil.

1. Dispoziția art. 81 din legea judecătoriilor de ocoale, referitoare la propunerea împăcării părților, nefiind sancționată prin nici un text de lege, și fiind o simplă recomandare făcută judecătorului, nu poate să atragă casarea cărței de judecată care nu îndeplinește această formalitate.

2. Pentru ca să existe litispendență se cere, conform art. 110 Pr. civ., ca două sau mai multe să existe înaintea a două sau mai multe instanțe judecătorești de acelaș grad, având acelaș obiect, aceeași cauză, iar procesele să fie între aceleași persoane, lucrând în aceeaș calitate. De câteori toate aceste condiții nu sunt întrunite la un loc, judecătorul, cu drept cuvânt, declară că nu există litispendență.

3. Nici procedura civilă, nici noua lege a chiriiilor din 1924 nu cere, prin art. 30 ca reclamantul să comunice pârâtului lista martorilor, ci numai actele sau documentele (în copie), pe care el își sprijină cererea sa, și aceasta pentru ca, înainte de înfățișare, pârâtul să poată lua cunoștință de aceste acte sau documente; căci pe de o parte, lista martorilor nu este un act, iar pe de altă parte, nu există nici un interes practic, ca acea listă să fie nu-și întemeiază hotărârea sa pe depunerile martorilor nefăcând nici o dovadă până la ascultarea lor de judecată.

4. Nu se violează art. 30 din noua lege a chiriiilor de câte ori judecătorul nu ascultă martorii propuși de pârât, dacă el s'a mărginit a depune lista lor, fără a-i cita pentru ziua termenului; căci, în asemenea caz, pârâtul este decăzut din proba testimonială, atât după art. 186 Pr. civ., cât și după art. 30 din noua lege a chiriiilor. Scopul legii a fost, în adevăr, de a simplifica formele procedurale în materie de chirii, punând părților obligațiuni mai riguroase din punctul de vedere al formelor, și sancțiuni severe, pentru ca aceste dispoziții ale legii să nu rămâie iluzorii.

5. Aceiaș soluție este admisibilă chiar atunci când judecătorul n'a putut asculta martorii pârâtului, pentru că n'ai fost citați la ziua termenului, și a ascultat pe acei ai reclamantului, mai ales dacă el nu-și întemeiază hotărârea sa depunerile martorilor ascultați, ci numai pe acte, pe care el le discută și le interpretează în mod suveran.

6. După noua lege a chiriiilor din 1924, pentru ca contractul de locațiune să fie prelungit pe termen

de trei ani în baza acestei legi excepționale, chirișul trebuie să-și aibă principala sa așezare, adică: domiciliul în localitatea unde se găsește imobilul închiriat (în speța, în Sinaia), iar nu aiurea (în București).

Chestiunea de a se ști dacă el îndeplinește sau nu această condiție, prevăzută de legea actuală a chirilor, este o chestiune de fapt, pe care judecătorul o apreciază în mod suveran, și care scapă de sub censura tribunalului judecând ca instanță de casare.

Tribunalul :

Asupra recursului făcut de Mihail Tătărașcu, cu petițiunea înreg. la Nr. 30588-924, în contra cărții de judecată cu Nr. 123-924 a judecătoriei ocolului Sinaia, prin care s'a admis acțiunea intentată de R. R. Ardelea, cu petiția înreg. la Nr. 4108-924 contra numitului recurent și s'a ordonat evacuarea d-sale dintr'un apartament ce i se închiriasse de reclamant, azi intimat, în imobilul său din Sinaia, Str. Cășăriei Nr. 2, cu contractul vizat de Administrația Financară Prahova sub Nr. 891-919 ;

Având în vedere că acea acțiune a fost pornită pe temeiul legii noi a chirilor (art. 5 Nr. 1), susținându-se că recurentul nu-și are principalul său așezământ la Sinaia ci la București și, ca atare, nu se mai poate bucura de prelungirea contractului său de închiriere; că, astăzi, se susține recursul pe temeiul a șase motive :

Având în vedere susținerile părților în instanță și concluziunile scrise ;

Asupra primului motiv de recurs : Că nu s'a propus de judecată împăcarea părților ;

Având în vedere că dacă, în speța, în fapt este exact, că judecătorul de ocol nu a îndeplinit această îndatorire, în conform. cu art. 81 l. j. de ocol — în drept, neaplicarea acestui text de lege — nu poate constitui o violare de lege, cu efect de a casa o carte de judecată ; de oarece, în primul rând, acel text nu este prescris sub sancțiunea nulității, ori cel puțin nu constituie fixarea vre-unui principiu diriguitor de drept, or a unui sau a mai multor elemente ale vreunui atare principiu, a cărui violare ar constitui o perturbare în normele diriguitoare stabilite de legiuitor și ar contraria ordinea publică, periclitând siguranța raporturilor dintre oameni, prin negaranția sprijinului textelor de temei cum d. ex.: dacă o instanță de fond ar interpreta în alt mod elementele cerute de art. 1197 relativ la începutul de probă scrisă, violând primul element, care cere să existe o scriptură, — ori cel de al doilea, — ca acea scriptură să emane dela partea în contra căreia s'a formulat petițiunea ori a celui a ce el reprezintă, sau ca în cazul art. 87, 89 și 90 când legiuitorul fixează noțiunea de domiciliu și elementele de principiu pe temeiul și spiritul cărora judecata va face constatări de fapt ; — că, în speța, articolul neaplicat nu constituie decât o recomandare făcută de legiuitor judecătorului de ocol, iar nu un principiu diriguitor în felul arătat a cărui violare ar vătăma ordinea publică, — primul motiv de recurs, este neîntemeiat și urmează a se respinge.

Asupra motivului al II-lea : Că s'a violat art. 110 pr. civilă ;

Că, deși s'ar fi dovedit de recurent în fața instanței de fond, existența înaintea Trib. Prahova S. III, dos. 4356-923 a unui alt proces, pe care-l avea cu intimat, identic cu acela ce i se intentase la judecătorie, totuși judecata a respins acel incident de litispendență ;

Având în vedere că în conformitate cu art. 110 pr. civ., pentru ca să existe litispendență, se cere ca două sau mai multe procese să fie intentate înaintea mai multor instanțe de acelaș grad, având acelaș obiect, cauză și între aceleși persoane, lucrând în aceeași calitate ; că judecătorul de ocol, constată, în fapt, că pârâtul (recurentul de azi), nu a făcut dovada acestor

condițiuni, de oarece dintr'un certificat prezentat constată numai că la Trib. Prahova, S. III se mai află pendinte un proces de evacuare între impricinații de azi.

Având în vedere că admitând chiar, că recurentul ar fi putut dovedi înaintea instanței de fond, identitatea de persoane lucrând în aceeași calitate, de obiect și cauză, între acel proces pendinte înaintea Tribunalului și acesta pornit la judecătorie, — totuși prin simplul fapt, că acel prim proces era intentat înaintea unei instanțe superioare și cu drept de apel, nu putea atrage și pe acest al doilea, fiind intentat la judecătoria de ocol și cu drept de recurs, — că, de altfel, nici în privința cauzei juridice a celor două reclamațiuni în justiție nu s'ar fi putut cel puțin prezuma identitatea lor, — în procesul pendinte la Tribunal (un dosar din 1923), nu putea avea ca temei dispozițiunea legală prevăzută de art. 5 al. I din noua lege a chirilor din 1924 care a servit intimatului cu temei de evacuare în prezentul proces și care nu a existat în legile anterioare de prelungire a contractelor, — că deci și acest al doilea motiv de recurs este neîntemeiat și urmează a se respinge.

Asupra motivului al treilea :

Violarea art. 30 din legea chirilor din 27 Martie 1924, motivând că lista de martori depusă de intimat nu a fost comunicată recurentului ;

Având în vedere că, în conformitate cu principiile dreptului comun (art. 70 pr. civ.) reclamantul este dator a depune la dosar actele de care se servește, în copii certificate de parte ;

Având în vedere că în sfera noțiunii cuvântului „act” privită de legiuitor în citatul text de procedură, nu intră și lista de martori, întrucât legiuitorul a vroit ca pârâul mai înainte de înfățișare să poată lua cunoștință de actele pe care se va sprijini reclamantul în pretențiunea sa, așa în cât la termenul de înfățișare, reclamantul fiind obligat a prezenta actele în original (art. 72 al. III pr. civ.), procesul să nu mai sufere amânări, de cât numai dacă părțile o vor cere, și judecata va aprecia că este necesar ; că, deci, noțiunea cuvântului „act” este circumscrisă de legiuitor, numai pentru acele temeiuri scriptice, ce pot fi exhibate la înfățișare sub forma lor originală, putând fi depuse odată cu acțiunea formulată și în copii ;

Având în vedere că art. 30, al. I din citata lege a chirilor prescrie : „reclamantul sau apelantul este dator a alătura în copii certificate de el toate actele sau documentele pe care-și sprijină cererea și pe care la ziua judecăței ste obligat să le înfățișeze în original, iar prin al. IV al aceluiaș articol”, un duplicat dupe acțiune, împreună cu o copie dupe încheierea președintelui și a actelor depuse se va comunica odată cu citațiunea pârâtului ;

Că, deci, legiuitorul procedurii civile (textele menționate), a dispus prin noua lege a chirilor, ca actele și documentele pe care reclamantul este obligat să le înfățișeze la ziua judecăței, să fie comunicate pârâtului ; că numitul legiuitor a introdus modificarea comunicării la domiciliul pârâtului a acelor acte ale căror originale cată a fi prezentate la înfățișare ce urmasu a fi depuse în conformitate cu procedura civilă la dosar ; că, deci, ne fiind un text inovator, care să dispună și comunicarea listei de martori, pentru care rațiune nu ar fi fost, de oarece, prin ea însăși acea listă nu dovedește nimic și reclamantul nu poate pretinde nimic pe simplul fapt că a depus-o, și mai târziu numai, pe temeiul declarațiunilor martorilor, consumate la dosar, declarațiuni care constituiesc probe judiciare ; că neexistând deci obligațiunea ce se susține, citatul text din legea chirilor nu a fost violat ;

Că atare, și acest motiv de recurs este neîntemeiat și urmează a se respinge.

Asupra celui de al patrulea motiv de recurs :

Violarea art. 30, în specie, ultimul aliniat din legea chirilor, prin faptul că judecătorul de ocol a refuzat să audieze martorii recurentului, în consecință ridicarea dreptului de apărare.

Având în vedere că prin citatul art. 30 legiuitorul a oăutat să

simplifice formele procedurale în materia legii chirilor, punând obligațiuni mai riguroase din punct de vedere al formelor și sancțiunei severe, decădere pentru unul sau altul din imprincipiați și anume respingerea acțiunei ca neregulat introdusă pentru reclamant, iar pentru pârât, decăderea din dreptul de a se mai putea servi de probă;

Că în speță, judecătorul de ocol constată, că pârâtul a depus lista de martori în termen, că însă nu au fost citați, așa în cât, la ziua înfățișării, judecata a respins pârâtului cererea de a se acorda un termen; că, prin acest fapt, judecata nu a violat acel text din legea chirilor; întrucât, pe de o parte, din spiritul lui se deduce preocuparea ce a avut-o legiuitorul de a organiza o judecată mai rapidă și fără posibilitate de șicană, iar pe de altă parte, întru cât, în speță, faptul necitării martorilor nefiind prevăzut de legiuitorul excepțional, este prevăzut în dreptul comun ce completează acea lege specială (art 186 pr. civ.) și prescrie sancțiunea de a nu se mai putea folosi de proba martorilor propusă, acea parte care în termen de 5 zile dela admiterea acelei probe nu a depus lista, justificând și plata taxelor de citații; că, deci, judecata a făcut o bună aplicare a menționatului text din legea chirilor, ce urmează a fi combinat și complectat cu art. 186 pr. civ.; în consecință și acest motiv de recurs este neîntemeiat și urmează a se respinge.

Asupra celui de al cincilea motiv de recurs :

Omisiune esențială ;

Că judecătorul nu a determinat care sunt chestiunile de fapt ce urmează a fi probate prin martori :

Având în vedere că judecătorul de ocol pentru a soluționa procesul, nu se întemeiază pe proba testimonială administrată de reclamant ci numai pe actele scrise, propuse și aduse de reclamant; că deci acea omisiune nu este esențială întrucât chiar de s'ar fi determinat în prealabil de către judecată, faptele ce urmau a fi probate cu martori, soluțiunea judecăței fiind întemeiată numai pe acte, deci nu în funcțiune de depozițiunile martorilor, este indiferent existența ori neexistența acelei omisiuni care deci nu este esențială ;

Ca atare și acest motiv este nefondat și urmează a se respinge.

Asupra celui de al șaselea motiv :

Violarea art. 1 și 5 din noua lege a chirilor și a art. 87 și 90 c. civ. de oarece, deși din actele reclamantului și ale pârâtului, se stabilește că recurentul are principala așezare în Sinaia, totuși judecata numai prin violarea textelor citate a dispus evacuarea recurentului, cu toate că intimatul proprietarul, nu cădea în prevederile art. 19 și urm. din legea chirilor ;

Având în vedere că judecata constată din actele depuse la dosar de reclamant, că recurentul nu are domiciliul la Sinaia ci la București; că face această constatare în spiritul articolelor 87 și urm. până la 90 c. c. inclusiv, arătând că din probele de mai sus rezultă, că deși își are locuința închiriată în Sinaia, totuși recurentul are intențiunea de a-și menține principalul așezământ în București unde-și are și domiciliul său politic; că judecând în acest fel instanța face o apreciere, în fapt, ce scapă de sub cenzura Tribunalului ca instanță de casare; că ea fiind făcută în spiritul elementelor noțiunei de domiciliu fixată de legiuitor prin articole citate din c. civ. nu s'au violat acele texte de lege ci din contră s'a făcut o bună aplicare a lor. Că pe cale de consecință, instanța de fond constatând că recurentul neavând principalul său așezământ în Sinaia, a dispus evacuarea lui în conformitate cu art 5, Nr. 1 combinat cu art. 1 din noua lege a chirilor, nemai putând numitul beneficia de prelungirea contractului său de închiriere ;

Că, deci, s'a făcut o bună și logică aplicare și a acestor texte de lege ; că art. 19 și urm. ce se invoacă ca fiind violate de către instanța de fond prin evacuarea recurentului nu sunt concludente în cauză, întrucât se referă la cazul când proprietari și coproprietari pot să se mute în imobilul lor cu condițiunea

de a-l locui ei și familiile lor, și a ceda chiriașului locuința pe care o ocupau, ceea ce nu este speța judecată, acțiunea în evacuare fiind întemeiată pe art. 5 Nr. 1 al zsei legi; că pentru aceste considerente și acest ultim motiv de casare fiind neîntemeiat recursul urmează a se respinge.

Pentru aceste motive, redactate de judecător Dem. C. Ștefănescu-Priboi, în virtutea legii, hotărăște: Respinge ca nefondat recursul făcut de Mihail Tătăărăscu, etc.

(ss) Dem. C. Ștefănescu-Priboi; Virgil Ionescu

Grefier (ss) T. Georgescu.

NOTA. — Sentința tribunalului Prahova, ce publicăm astăzi, este relativă la interpretarea unor dispoziții din legea nouă a chirilor. Ca atare, ea este foarte importantă și va avea desigur, un mare răsunet în jurisprudența noastră, întrucât punctele de drept ce ea rezolvă în mod cât se poate de satisfăcător, se vor prezenta, de bunăseamă, destul de des înaintea instanțelor noastre judecătorești.

Tribunalul, prin respingerea acestui recurs, rezolvă șase puncte, ce se invocase de recurent, pe care le vom lua rând pe rând, zicând numai câteva cuvinte asupra fiecăruia din ele.

Primul punct este cunoscut. El este relativ la interpretarea art. 81 din legea judecătoriilor de ocoale, care pune judecătorului îndatorirea de a propune împăcarea părților. Neîndeplinirea acestei formalități constituie ea însă un motiv de casare, după cum au decis mai multe tribunale? Negativa, pe care, cu drept cuvânt, o admite și tribun. Prahova, este singură juridică. În adevăr, textul suscitât, ca și textele din legile anterioare, care prevăd aceiași formalitate, n'au nicio sancțiune și nici nu interesează ordinea publică, reducându-se la o simplă formalitate, fără nici o consecință practică. Ele sunt o simplă recomandare, făcută judecătorului, a cărei neîndeplinire nu poate nici într'un caz să atragă casarea.

Curtea de casatie s'a pronunțat de mai multe ori în acest sens nu numai sub legea actuală, dar chiar și sub legile anterioare (L. din 1879 și din 1896) vezi Cas. I, Bulet. 1888, pag. 944; Cas. I, 22 Mai 1923, *Jurisprudența Generală* din 1923, Nr. 1301, pag. 560, etc.

„Atât dispoziția art. 81 cât și aceea a art. 83 din legea judecătoriilor de ocoale, zice această din urmă decizie, referitoare la propunerea păcei părților și la neinvocarea din oficiu a mijloacelor de apărare, nefiind sancționate prin niciun text de lege, nu pot fi considerate decât ca o recomandare făcută magistratului, a cărei neaplicare nu poate atrage casarea“. În același sens Tribun. Dorohoi, 2 Febr. 1924, *Jurisprudența Generală* din 1924, No. 481, pag. 243, cu nota d-lui A. Botez, Mai vezi, cas. II, 16 Ianuarie 1913, *Curierul Judiciar* din 1913, No. 29, pag. 348 (rezumate), etc. Stefan Scriban, *Curierul Judiciar* din 1902, No. 70 și din 1913, No. 57, pag. 650, 651 (notă asupra unei sentințe a

tribun. Bacău). — *Contră*: Trib. Iași și Fălciu, Dreptul din 1885, No. 2; *Curierul Judiciar* din 1896 No. 8; Trib. Dorohoi, *Curierul Judiciar* din 1905, No. 47, p. 375, etc.

Dar dacă această chestiune a fost până acum controversată, este cert că obligația judecătorului de ocol de a propune pacea nu se aplică tribunalelor când judecă în apel afacerile venite dela aceste judecătoria (Cas. I, Bult. 1905, p. 505 și alte decizii citate de Em. Dan, *Codul general al judecătorului de ocol*, pag. 195, No. 6), nici chiar judecătorului de ocol în materie penală, în care legea prin excepție, permite împăcarea prăților. (Cas. II, două decizii, *Jurisprudența Generală* din 1923, pag. 716, No. 1606; *Pand. române*. 1924, III, pag. 57 și 83), etc. Vezi și C. Botez, *Noul cod de sedință al judecătorului de ocol*, II, 1714, ed. a 2-a (1).

Oricum ar fi și oricare ar fi discuțiile la care această chestiune a dat loc, credem că, în urma frumoasei sentințe a tribun. Prahova, redactată cu multă îngrijire de d-l judecător Ștefănescu-Priboi, chestiunea nu va mai fi controversată și că tribunalele noastre nu vor mai considera în viitor nepropunerea păcii ca un motiv de casare.

* * *

Punctul al doilea din această remarcabilă sentință este privitor la ceea ce, în drept, se numește excepția de litispendență (art. 110, pr. civ.). Pentru ca să existe litispendență cere ca să existe două sau mai multe procese înaintea a două sau mai multor instanțe judecătorești de acelaș grad, având, ca și în materie de lucru judecat, acelaș obiect, aceeaș cauză, iar procesele să fie pendente între aceleași persoane, lucrând în aceeași calitate.

Or, atât judecătorul de ocol dela Sinaia cât și Trib. Prahova, judecând ca instanță de casare, constată că unele din aceste condiții nu erau îndeplinite în speță. În adevăr, între altele, se stabilește în fapt, că primul proces, pendent înaintea tribun. Prahova, deși relativ la acelaș contract de locațiune și între aceleași părți, totuși avea o altă cauză, deoarece el avea de obiect evacuarea aceluiaș chiriș din același imobil pentru neîndeplinirea art 1 par. 4 din legea chiriilor dela 1923; iar al doilea proces, care s'a terminat prin respingerea recursului de față, a fost introdus după legea nouă a chiriilor dela 1924, pentru că chirișul n'ar îndeplini o altă condiție, prescrisă de această din urmă lege, și anume: aceea prevăzută de art. 5 par. 1, prin faptul că el nu și-ar avea domiciliul (principala așezare) la Sinaia în imobilul închiriat, ci aiurea, adică: în București, unde și plătește dările, unde și exercită drepturile politice, unde și are familie, etc., condiție inexistentă în legea din 1923.

1) Încât privește procedura împăcării în legislația rusă, ungară și austriacă, vezi C. Botez, *op. cit.* II, 1718, pag. 288, 284.

Prin urmare, cauzele proceselor pendente între aceleași părți și pentru acelaș contract de locațiune, fiind cu totul deosebite, nu există, în speță, litispendență, nici posibilitate de hotărâri contradictorii, ceea ce este tocmai motivul litispendenței.

Deci, atât judecătorul de ocol din Sinaia cât și tribun. Prahova au judecat foarte bine pricina. Ambele hotărâri sunt perfect juridice și ireproșabile. Doctrina și jurisprudența sunt, în adevăr, de acord asupra condițiilor ce trebuie să întrunească litispendența; numai punctul relativ la chestiunea de a se ști dacă ambele instanțe trebuie sau nu să aparție aceluiaș grad de jurisdicție, este controversat, după cum foarte bine arată d-l N. Georgean într-o observație foarte judicioasă și completă asupra unei decizii a Curții de casație S. II, din 28 Decembrie 1920, publicată în numărul 6 și 7 al *Pandectelor*, anul curent 1924, partea 1-a, pag. 170. În această notă foarte conștiincioasă a distinsului magistrat, am găsit însă o eroare de tipar regretabilă. În adevăr, la două locuri consecutive se trimește la art. 171 din *Codul civil adnotat* a lui Dalloz, pe când, de bunăseamă, este vorba, în speță, de *Codul de procedură civilă adnotat*. Vezi, în privința litispendenței, în sensul trib. Prahova, Trib. Dorohoi și Bacău, *Jurisprudența Generală*, anul 1924 No. 538, pag. 276 (cu nota d-lui N. Georgean) și aceeaș revistă de drept, tot anul curent 1924, No. 705, pag. 372; *Pand. rom.* 1924. I. 168 (cu nota d-lui N. Georgean, de care am vorbit mai sus). etc.

* * *

În privința punctului al treilea din sentința tribunalului, avem prea puțin de zis. În adevăr, în speță, se cerea casarea Cărții de judecată a judecătorului din Sinaia, pentru motivul că reclamantul nu comunicase pârâtului lista martorilor. Atât judecătorul cât și tribunalul au respins însă, cu drept cuvânt, această pretenție absurdă a recurentului. Legea nu cere, în adevăr, comunicarea acestei liste, ci numai aceea a actelor cu care reclamantul sau apelantul înțelege a se servi. Or, tribunalul zice foarte bine că lista martorilor nu este un act. Apoi, tribunalul mai adaogă că comunicarea acestei liste n'ar fi avut nicio rațiune de a fi, pentru că pârâtul nu-și poate formula nicio apărare numai din cunoștința numelui, profesiei și domiciliului martorilor. El nu-și va putea formula apărarea sa decât atunci când martorii vor depune știința lor. Nu insistăm mai mult asupra acestui motiv de pură fantezie.

* * *

Se mai ceruse casarea hotărârei judecătorului dela Sinaia, pentru motivul că acest din urmă a ascultat martorii reclamantului, refuzând un termen pârâtului spre a-și aduce pe ai săi. Acest motiv a avut soarta celorlalte, adică: a fost și el respins.

În adevăr, pârâtul s'a mulțumit a depune o listă de martori, fără a-i cită pentru ziua termenului. Or, zic, eu drept cuvânt, atât judecătorul de fond cât și tribunalul: legea n'a înțeles ca părțile să se mulțumească cu depunerea listei martorilor, ci a voit, de bună samă, ca ele să facă diligențele necesare pentru ca acești martori să poată fi ascultați la ziua termenului; pentru că altfel, această lege cu totul excepțională nu și-ar mai atinge scopul ce și-a propus, și anume: acela de a tăia șicana din rădăcină.

* * *

Dar pârâtul insistă printr'un al cincilea motiv de casare, zicând că i s'a violat dreptul sfânt al apărării, prin faptul că s'au ascultat numai martorii reclamantului, nu însă și ai lui. La aceasta se răspunde însă de ambele instanțe, cu drept cuvânt: D-ta, pârât, ești decăzut din proba testimonială, atât după dreptul comun, cât și după legea excepțională a chiriilor, care, de astădată, a luat măsuri drastice în contra șicanei și amânărilor fără sfârșit. Această judecată trebuie să se curme cu o oară mai înainte, materia fiind grabnică și cât se poate de urgentă. Trebuie sfârșit odată cu o procedură care duce părțile la infinit. La urma urmei, de ce te plângi d-ta? Că s'au ascultat martorii reclamantului, pe care el i-a citat, și că nu s'au ascultat pe ai d-tale, pe care nu i-ai citat. Vina este a d-tale nu a altuia. Sufere deci consecințele propriiei d-tale neglijenți. Aceasta este și scopul legii, și spiritul ei, și litera ei. Prin urmare, nu ți s'a făcut nici o nedreptate, cu atât mai mult cu cât judecătorul de fond nu s'a întemeiat pe depunerile martorilor, ci numai pe actele produse de reclamant și de d-ta. Nu se poate argumenta în mod mai logic și mai juridic în același timp. Deci, și acest motiv a fost cu drept cuvânt respins.

* * *

Venim acum la ultimul motiv de casare, pe care recurentul l-a păstrat *pour la bonne bouche* (vorba vine!).

Sunt evacuat, zice el, pentru că nu am domiciliul sau principala mea așezare în Sinaia, la imobilul închiriat, ci la București, unde am o casă în Lipșcanii noi, pe care o închiriez cu 300.000 lei anual. Adevărul este însă că domiciliul meu, așa cum îl definește legea, este în Sinaia, unde plătesc o chirie anuală de 1300 lei. Pentru a dovedi aceasta am produs mai multe acte, pe care judecata mi le respinge, formându-și pe nedrept convingerea că domiciliul meu ar fi în București, așa că n'as întrumi condiția prevăzută de art. 5 paragr. 1 din noua lege a chiriilor. Prin aceasta judecătorul fondului violează suscitatul text de lege, precum și art. 87 urm. din codul civil.

La aceasta tribunalul răspunde, și răspunsul

său este peremptoriu: Chestie de fapt, pe care eu n'o pot pipăi ca instanța de casare.

Pentru ca fiecare să poată vedea cât de nedreptă era pretenția chiriașului, care, cu niciun preț, nu voia să plece din Sinaia, pentru că găsisse acolo o chirie eftină ca braga, vom arăta că judecătorul fondului constată, în fapt, că chiriașul își are în realitate domiciliul la casa lui în București, iar nu la Sinaia, unde nu-și are nici familia, nici alte legături. Judecata de fond constată, în fapt, din numeroasele acte produse de reclamant (24 la număr), că chiriașul își are domiciliul politic la București, unde-și plătește și dările. Or, după legea noilor impozite, impozitul cedular și celelalte se aplică la domiciliul contribuabilului. El are la București o casă mare, unde își are familia. Judecata mai constată că el a dularat atât la oficiul de închirieri cât și la tribunalul Ilfov, că înțelege să domicilieze în București, și în acest scop a evacuat din imobilul său pe un chiriaș, etc., eac.

Judecata de fond invoacă atâtea fapte în contra acestui nenorocit chiriaș, încât însuș tribunalul n'ar fi putut admite o altă soluție, dacă ar fi avut a judeca fondul acestui proces.

Chiriașul având necontestat înainte domiciliul în București, la imobilul său, el trebuia să dovedească că a înțeles să-și schimbe acest domiciliu la Sinaia, lucru ce nu putea fi dovedit decât prin declarațiile de care vorbește art. 89 din codul civil, declarații pe care el nu le-a făcut, sau printr'o intenție tacită, intenție pe care el n'a avut-o, după cum foarte bine dovedește judecătorul fondului.

Cum că schimbarea de domiciliu dintr'un loc în altul este o chestie de fapt, atunci când această schimbare rezultă din intenția părții, aceasta o spun atât doctrina cât și jurisprudența. (Vezi Cas. rom. Bulet. 1899, pag. 775; Cas. fr., Sirey, 1905. 415; Planiol, I, 593; Colin et Capitant, I, p. 413; Beudant, I, 160; Baudry et Fourcade, *Personnes*, II, 1024 și 1027, ed. a 3-a; Pand. fr. vo. *Domicile*, 357 urm.; Répert. Sirey, eod. vo. 142 urm.; Conduratu, Periețeanu și Velescu, *Noul Cod al închirierilor*, pag. 601. Vezi și tom. I al Coment. noastre, pag. 465, etc.).

CONCLUZIUNE: Prin urmare, atât cartea de judecată a judecăt. Ocol. Sinaia, d-l Ștefan Conștăntinescu cât și tribun. Prahova, au dat o hotărâre care le face onoare. Sentința tribun. este clară, concisă și bine motivată, așa cum trebuie să fie orice hotărâre care are a rămânea ca un model pentru ceilalți judecători.

Îași.

D. ALEXANDRESCO

A apărut: **Drept comercial comparat**, cuiș predat la Universitatea din București de d-l Dr. C. A. Stoianovici. Volumul cuprinde 290 pag. *Prețul 220 lei.*
— D. acelaș autor: **Vadul Comercial**, volumul cuprinde 140 pag. *Prețul 80 lei.*